

Štev. 4.

Na Dunaju, 30. februvarja 1899.

Letnik XII.

Madjarsko gospodstvo.

Bánffy je bil prisiljen odstopiti; njegov naslednik je Koloman Széll. Ta je sestavil svoje ministerstvo; razun dveh je pridržal poprejšnje ministre. O Széllu tvrdijo, da je iz Deakove šole, torej bolj zmernega, državnškega duha v tem smislu, da je treba poštovati skupno monarhijo, ne pa tirati jo do popolne ločitve, oziroma do personalne unije. Od Bánffyja bi se Széll razločeval v tem, da nima take prošlosti za seboj, kakor Bánffy, in da je tudi krotkejše narave. Bánffy je bil bezobziren krutež, ki je v svojem komitatu kot načelnik gospodaril in vladaril kot turški paša, in ki je kot ministerski predsednik kruto vodil zlasti poslednje državno-zborske volitve. Potrosil je 3 milijone za volitve, in še premalo mu je jih bilo; vrhu tega je s terorizmom zmagoval ne le med nemadjarskim naseljenjem, temveč tudi sredi samih Madjarov. On je hotel imeti krepko večino židovsko-madjarskega liberalizma, in to je bilo vzrok, da so ga črtila same madjarske stranke, kolikor se ne prištevajo liberalcem. Opozicijske stranke so se namreč bale, da bi utegnulo priti do novih volitev, in da bi Bánffy s svojo praktko znatno skrčil število zastopnikov opozicijskih strank.

Pogajanja z Avstrijo so dale skupni opoziciji dober povod, da bi vrgle Bánffyja ali pa prisilile ga, odobriti tak zakon gledé volitev, ki bi omejil vladno moč ob volitvah in takó ščitil tisti madjarski tabor, ki ne pripada glavni gospodujoči liberalni stranki. Zajedno je hotela opozicija vlado ukrotiti, da bi sklenula le tako pogodbo, kakoršna ugaja madjarskemu šovinizmu. Iz teh dveh glavnih vzrokov je bila pričela opozicija obstrukcijo, katera je dobila še gršo obliko, nego v Dunajskem osrednjem parlamentu.

Bánffy bi bil rad ostal in je radi tega dolgo barantal s tostransko vlado in z madjarsko opozicijo. Naposled je pa le po sili odstopil, in Széll se je udal, da se napravi zakon, ki skrči oblast vladnih organov ob volitvah, in udal se je tudi, da sklene le tako pogodbo, kakor jo zahteva opozicija, in da pripravi vse potrebno, da bi Ogerska začela gospodarstvo tudi do cela na svojo roko, torej ko bi kazalo, pretrgala sedanjo ekonomiško zvezo z Avstrijo. Kar se dostaje obstrukcije, so se opozicijske stranke moralno zavezale, da se bodo njeni členi pokorili poslovnemu redu in parlamentarnemu zakonu.

Takó je madjarske krize konec; nastopilo je novo ministerstvo pod predsedništvom Széllom. Barva, značaj nove vlade pa ostane bez bistvene izpremembe. Židovsko-liberalna stranka je imela poprej svoje ministerstvo in je bode imela tudi odslej; saj so vsi ministri razun Szélla in dveh drugih poprejšnji in pripadajo stari in novi liberalni stranki. Kar se utegne izpremeniti, bode način, tempo postopanja radi zmernejšega značaja Széllovega.

Razlika se pokaže tudi v parlamentu, ker opozicija bode često glasovala skupno z dosedanjo liberalno večino; boj seveda ostane med liberalno stranko in opozicijo, a le radi tega, da bi poslednja moralno vplivala na volilce in takó ne le ostala pri dosedanji kreposti, temveč da bi tudi odvzela kolikor možno mandatov liberalni stranki.

Jako značilno je bilo vedenje opozicije nasproti odstopivšemu Bánffyju. Očitala mu je vse, kakor je zaslužil; s tem je ovadila pred vsem svetom madjarski sistem. Ta sistem je opozicija opisala v takih barvah, da niti najhujši nasprotnik madjarskega gospodarjenja bi ga ne mogel označiti primerniše. A to, kar je zamolčala skupna madjarska opozicija, označuje tudi njo. Ona se je razgrevala nad vladno korupcijo ob volitvah in nad tem, da se je prelivala tudi kri. Ona je kazala, kjer njo tišči črevelj; a niti z besedico se ni spomnila krivic, ki se ob istih volitvah od začetka duvalizma delajo nemadjarskim narodnostim s tem, da ne vlada, ne stranke ne dopuščajo volitev, da bi prodrli tudi kak nemadjarski kandidat, ki bi tudi v resnici zastopal naseljenje, kjer bi bil izvoljen. Ogerski Slovani štejejo na milijone duš, a nimajo niti jednega svojega zastopnika v skupnem državnem zboru. Večina naseljenja na Ogerskem je nemadjarska, in ta večina se prezira takó, kakor da bi razun Madjarov ne bilo na Ogerskem te večine. No, da bi se nemadjarski narodi samo prezirali, bi še ne bilo najhujše; posebno zlo je v tem, da se prava nemadjarskih narodnostij teptajo z nogami, da se jim vsiljuje krutost in raznarodovanje, in to vse s pravim cinizmom.

V tej bezobzirnosti in pozitivni brutalnosti so vse madjarske stranke jedine, naj si bodo na levi, desni ali v sredi. Čustvo pravičnosti in najpovršniše morale so madjarske stranke gledé na nemadjarske narode zlasti pa Slovake in Maloruse popolnoma izgubile. Kolikor niso skažene same, kviri jih židovsko novinstvo in v obče židovski vpliv, ki je takó mogočen, da grozi izpodko-

pati madjarsko političsko zidanje. Židovstvo bogati po vsej Ogerski; zato ono podpira sistem madjarskega šovinizma in tisto stranko, katera je po vsem svojem stremljenju Židovstvu najsorodniša.

Ali se je nadejati, da bode pod Széllovo vlado bolje? Ni možno, ker tudi njegova vlada ostane v isti družbi in okolici, kakor Bánffyjeva in vse dosedanje madjarske vlade.

Na Ogerskem imajo svobodniški tiskovni zakon, a za nemadjarske narode je ta zakon le na papirju; to je razvidno iz prosledovanja n. pr. slovaških novin in njih urednikov. Glavni slovaški list ima zaporedoma tiskovne pravde, njegovi uredniki so obsojeni na dolgo ječo in veliko denarno globo, in trpljenja le ni še konec in ga ne bode. Nemadjarški listi ne smejo nič pisati proti vladajočemu sistemu, in še zvunanji listi so prepovedani, hitro ko bi tudi samo krotko, zmerno presojevali židovsko-madjarski konstitucionalizem.

Slovanski narodi, ki so pod korono sv. Stefana, nimajo drugega, kakor krvne in gmotne žrtve; v plačilo se raznarodujejo, in se jim v ta namen jemljejo iz maternih naročij uže majhni otroci. Cerkev, kolikor je imela cirilometodijski obred, se uničuje in madjari. Ogerska zemlja je plodovita v svoji prostrani planjavi, a sistem je tak, da tisoči in tisoči nemadjarskih narodnostij poprodajejo svoje borno imetje ter se izseljujejo v tujino, celó v oddaljene druge svetove, zlasti Ameriko. Ako bi bil sistem zdrav, le nekoliko pravičen, bi Ogerska ne preredila le svojih državljanov, temveč vabila in privabila bi tudi tujcev, da bi pospeševali vsestransko gospodarstvo. Takó pa jedini element, ki se sam vabi na Ogersko, je židovski, in ta, kakor povsod skube in grabi, kar in kolikor le more. Ta element je spravil v svoje roke uže nad polovino velikih madjarskih posestev in pustošil bode tisto zemljo, tiste gozde, katere so stoletja hranili prvotni naseljenci.

Celó madjarsko naseljenje je v svojih množicah obubožalo ravno pod madjarskim sistemom. Socijalno vprašanje postaja na Ogerskem vedno akutnejše, in se tu razločuje od enakih vprašanj drugod, da se tudi kmečki delavci zbirajo k uporabi proti svojim najemnikom, ki jih jako slabo odškodujejo za tvrdo delo. Socijalna demokracija ima na Ogerskem tovarniških in agrarnih pristašev, kateri so uže povzročili ustavljenje dela ob opasnih prilikah, in ti štrajki se bodo čim dalje ponavljali, ker sistem noče dobiti časa, da bi pogledal okolo sebe ter skrbel tudi za širše množice in ne le za svoje Žide in pristaše, ki zasedajo dobra mesta pri raznih zavodih in podjetjih.

Madjarsko gospodarstvo in gospodstvo pomenja za Slovanstvo obče zlo, če tudi zadeva neposredno le ogerske Slovane. Posredno pa to zlo občutijo v političkem in gmotnem pogledu tudi totranski Slovani. To prav za pravo niti čudo ni; kajti duvalizem se je vsvaril proti Slovanom, naposled najbolj v interesu Nemcev in celó Velikonemčije. Madjarsko gospodstvo se je pri tem diplomatskem in političkem računu poštevalo le začasno. Madjari še gospodarijo, in vse kaže, da jim ni še ura odbila. Še dosežajo, kar se jim vtepe v glavo; še vplivajo, da tudi totranska polovina ne more razvijati se, kakor bi se mogla.

Slovani avstrijski so res prešibki, da bi mogli omajati duvalizem; o ogerskih Slovanih celó ne govorimo v tem pogledu, ker oni uže radi gmotne in v obče kulturne bede se ne morejo ganuti. V totranskih deželah

pa je vse takó zasnovano, da bi Nemci s pomočjo Poljakov sami vzdrževali duvalizem, ko bi se mu oprli in upirali Čehoslovani, Malorusi in totranski Jugoslovani. Od tod si moremo razlagati, da so tudi Mladočehi gledé na duvalizem bolj oportunističski, in da so se vsaj od začetka upirali neprimerni pogodbi le radi gmotnih interesov.

Totranski Slovani ne morejo neposredno izpodkopavati sedanjega duvalizma; iskrenih pristašev bi tudi med Nemci ne imeli, ponajveč med katoliškimi Nemci, kolikor so zastopani sedaj v takó zvani katol. ljudski stranki. Vsem drugim strankam duvalizem še nadalje *načelno* ugaja, ker vedó, da se ž njim slabé avstro-ogerski Slovani v obče. Nemška krščansko-socijalna stranka je proti duvalizmu le radi krivičnih gmotnih bremen in pa radi prevelikega vpliva, ki ga imajo Madjari tudi v zvunanji politiki; ko bi bil pa duvalizem kot tak v opasnosti, bi ti dragi krščanski socialci rajši še nadalje trpeli dosedanje neugodnosti, le da bi ostal duvalizem. Nemci seveda so toliko političski, da z jedne strani hočejo pridržati duvalizem radi tlačenja Slovanov, z druge strani pa gledati, da bi vsaj oni trpeli najmanj škode od madjarskega gospodstva. Takó se dobrikuje tu pa tam Madjarom, kedar gre za Sedmograjske Nemce; in ker ne morejo krivičnih odstotkov za skupna bremena zvaliti samo na Slovane, upirajo se ob pogajanje tudi madjarskim pretenzijam. Drugače pa, kakor rečeno, bi ne privolili v odstranjenje duvalizma.

Odkriti in opravičeni nasprotniki duvalizma so razun Poljakov samo Slovani in pa tisti stari patrijoti, ki ne morejo pozabiti starega fundamenta monarhije, kateri jo je vzdrževal bez duvalizma.

No, kljubu neprilicnostim, da totranski Slovani niso krepki dovolj, da bi porušili stebre duvalizma, mogli bi vsaj moralno delovati na njegovo odstranjenje. To bi bilo na korist tudi dinastiji; saj duvalizem izpodkopuje vpliv cesarstva tudi na zvunaj, in madjarsko gospodstvo provzročuje, da se na Balkanu ne utvrjuje avstrijska trgovina in obrtnija, temveč velikonemško pijačinstvo v obliki raznovrstnega podjetništva.

Duvalizem je v prvi vrsti zasekal in seče največ ran Slovanstvu; a škoduje tudi cesarstvu in dinastiji.

Radi tega bi se moral boj proti duvalizmu organizovati drugače, nego se je vršil doslej. V to bi bil potreben tudi drugačen sistem v totranski polovini. Nemci krivično trdijo, kakor da bi bil totranski sistem njim neugoden na korist Slovanom, Slovani občutijo to presukavanje dejstev kot ironijo, v kateri je vključeno zasmehovanje slovanskih interesov. Da bi bil sistem v Avstriji zares ugoden Slovanom, bil bi uže kedaj izvršil ustavna narodna prava in bi ne bil čakal nastopa Badenijevega, da je poslednji ravno v pogledu na obnovenje pogodbe z Ogersko razglasil jezikovne naredbe, katere je Gautsch zamenil z drugimi. Ako bi bil sistem pogodil pravo gledé na vse totranske narode, bi ne bilo treba še le iskati sredstev, kakó bi se dobila večina za primerno postopanje proti tvrdovratnosti Madjarov; Slovani bi pod takim predpolaganjem sami pomagali vladi in sistemu, da bi se bremena razdelila primerno.

Totranski in tudi obči sistem je po takem sam kriv, da je Madjarom zrasel greben vedno više, in da so lani in letos takó skandalozno vedli se ne le proti totranski polovini, temveč tudi na druge strani.

Tisza, Szilagyi, Bánffy in tovariši bi ne mogli nikdar takó oholo postopati, kakor postopajo, ko bi se podelilo tostranskim Slovanom, kar jim gre po ustavnem in še pred ustavo utvrjenem pravu. Ne torej kake jezikovne naredbe, temveč tudi tostranski sistem je zakrivil, da se ni našla zaželena jedinstvo nasproti Madjarom. Ako in dokler ostane duvalizem, je preduslovje za vsako bodočo pogodbo, da se tostran pomirijo narodi na podstavi narodnega jednakega prava. To uči in zahteva sedanja tostranska in dosedanja onstranska kriza, in avstrijske vlade imajo jedno skušnjo več, da bi ne čakale obrokov vsakega obnovenja pogodbe z Ogorskó, temveč da bi napravile v Avstriji poprej red in mir. S spravo tostranskih narodov bi dobila monarhija vsaj jedno moralno in dejansko silo več, s katero bi se krotila in stavljala v svoje meje madjarska oholost; potem bi tudi nemadjarški narodi na Ogorskem zajemali moralno pomoč od tostranskih narodov, in gospodstvo madjarsko bi bilo manj — azijatsko, nego je doslej.

Narodnost kot pravni pojem.

V Dunajski »Juristiški družbi« je 22. feb. t. l. docent dr. Rud. pl. Herrnritt predaval o narodnosti kot pravnem pojmu (»Die Nationalität als Rechtsbegriff«). Dokazoval je, da pojma »narodnost« pa »nacija« nista še dognana. Francoz rabi obe besedi za skupnost oseb, katere združuje državna sila, Nemec pa rabi za politiško skupnost izraz »Volk«, izraz »nacija« pa za skupnosti oseb, kulturno združenih najbolj po jeziku, in sicer ne gledé na državne meje. Jednako nedoločno se izraža tudi zakonodavstvo. Poprejšnji, starejši nazor je videl bistvo nacionalnega združenja zlasti v občnosti (skupnosti) pokolenja in fizičnih svojstev; dandanes pa se je znanost, sosebnó socijologija pa politika, kakor jo zastopajo n. pr. Mancini, Eötvös, Kautský, Ferrari, ločila od tega naziranja ter poštevá sosebnó kulturna zvezo, katero vstvarja zlasti skupnost zgodovinskih usod, preverjenj, socijalnih in gospodarskih interesov pod vplivom državnega skupnega življenja med množico ljudi. Pravoslovje se ni posebno vnmalo ne za to, ne za drugo vrsto pojmov, dokler ni moderna ustavna država med ustavna prava svobode sprejela tudi gojenja in hranjenja narodnosti in iz narodnosti napravila *pravnega* instituta. Socijologiški pojem pa se ne dá uporabljati za pravni red, z jedne strani radi tega ne, ker prezira vsakatero državno mejo, v tem ko vendar ima pravo svoj vir v državi; z druge strani, ker poštevá pred vsem nekatere notranje momente, n. pr. skupno naziranje, preverjenje, stremljenje, a pravo ima opraviti le z izražanjem dušnega življenja.

Gledé na narodnost so države različne. N. pr. Francija, Italija, Anglija imajo le jedno narodnost, so torej »nacionalne države«; v takih državah ni nasprotstev narodnih interesov; vsled tega tudi nimajo narodnostnega prava. V nasprotju s tem utegnejo narodno pomešane države razviti narodnostno pravo, in sicer različno v državah, ki obsejajo jedno glavno narodnost, n. pr. v Prusiji, na Ogorskem, kjer postavlja gospodujoča narodnost svoj jezik za zakonit državni jezik, in kjer skuša ista narodnost narodno življenje manjšin omejiti na najnižó miro, potem v države narodnostij n. pr. v Avstriji, Belgiji, Švici, katere se opirajo na narodno svobodo in enakost. V poslednji vrsti držav imajo kake narodnosti le po svojem višem kulturnem

pomenu, ali pa kolikor bezuslovno zahteva državna jednota, nekako *dejansko* prednost (n. pr. nemški jezik državnih zakonov in osrednje uprave v Avstriji).

Iz teh ilustracij izvaja govornik, da pravni pojem narodnosti se more odnašati le k posebnim skupinam med državnim naseljenjem, po čl. XIX. avstrijskih drž. osnovnih zakonov k »narodom države.« »*Narodnost, kot pravni pojem*, povdarja pl. Herrnritt, je lastnost pripadanja jezikovno različni skupini med državnim naseljenjem, vprašanje narodnostij s pravnega stališča jezikovno vprašanje.« V tem smislu poštevá narodnost tudi belgiško pa švicarsko zakonodavstvo, ko ščiti le rabljenje v deželi običajnih jezikov, v tem ko avstrijsko zakonodavstvo (člen XIX državnih osnovnih zakonov) skuša še čez to mejo nejasno ščititi poleg jezika, tudi še drugačna narodna svojstva. Pri praktični uporabi narodnostnega pojma v Avstriji kaže dr. pl. Herrnritt na glavni nedostatek, ki je v tem, da tam, kjer gre po zakonu za pripadanje posamičnika kaki narodnosti, n. pr. pri občevarju z gosposkami na Češkem in Moravskem, pri snovanju šol za manjšine, se to pripadanje presoja jedino po izjavljenju stranke; s tem se uresničenje nacionalnih interesov v upravi izročá jedino samovolji pojedinca, in se odpirajo vrata nacionalni agitaciji. To bi se odpavilo, misli predavatelj, ko bi se pri ljudskem štetju sprejela poleg rubrike o občevarnem jeziku tudi rubrika narodnosti. S tem bi se za dalje časa naprej določila nacionalna prislušnost, ukrepi uprave za uresničenje nacionalnih interesov bi se odtegnuli agitaciji in bi se določevali po dejanski narodni posesti narodov.

Nadeja se govornik naposled, da se posreči, da se doseže večá jasnost v pravnem redu narodnega življenja v Avstriji, da so namesto britkega epigrama Grillparzerjevega: »Humanität — Nationalität — Bestialität,« izpolni želja, izrečena na manifestu cesarjevem, izdanem ob nastopu prestola, želja, da postane naša domovina prostorni dom za vse v njem združene narode raznih jezikov.

* * *

To predavanje, katero se je vršilo v prisotnosti znamenitih juristov, posneli smo po drugih listih, a tudi v posnetku kaže dovolj objektivnosti in važnosti. Predavatelj ni zadovoljen s čl. XIX. austr. drž. osnovnih zakonov, ker mu je nejasen za dosedanje praktično uporabo, a vendar mu se ne protivi, temveč ga sprejemlje kot faktum, kateremu se ni možno izognuti. On gledá, kako bi se odpravil glavni nedostatek, in nasvetuje za ljudsko štetje to, kar so Slovani zahtevali od začetka, namreč, da bi se posamični državljani opisovali ne le po občevarnem jeziku, temveč tudi po narodnosti. Na ta nasvet se je treba Slovanom sezivljati, naj govoré etnografiški kongresi tudi drugače. V civilizovanem svetu je raznih tipov držav, in jeden poseben tip predstavlja Habsburško cesarstvo. Ne po šablonah, temveč po dejanskih razmerah velike monarhije treba se je ravnati pri nas. Pošten jurist konstatuje, da bi bilo to na korist državnim interesom. Tem interesom pač ni v prid, da se s pomočjo občevarnega jezika umetno večajo in množé ravno užé nasičene gospodovalne narodnosti, kakor dokazuje madjarski, nemški in ital. šovinizem, da ne omenjamo poljskega šovinizma.

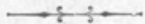
Kar se pa dostaje tega, da avstrijska ustava jamči tudi za gojenje in hranjenje ne le jezika, temveč tudi narodnosti vsakega naroda, ni to nepotrebno, temveč jako umestno. V Avstriji so različne narodnosti razvijale svoje tradicije in svojstvenosti jako različno, in ni vse jedno, ali se smejo ali ne smejo kazati v javnem življenju v teh

svojstvih. Šovinizem nasprotnikov je nestrpen gledé na to, kar se je porodilo, in kar še živi v starinah pri sosednih narodih. Drugače bi prišlo n. pr. celó do tega, da bi otrckom ne smeli podajati v šolskih knjigah niti poročil o domačih krojih, običajih, pravljicah itd. Iz takih in še drugih jako važnih vzrokov je bilo posebno modro, da so postavili v čl. XIX. jednako zaščito za jezik in za narodnost in za narodnost po pravilih stvarne logike celó pred zaščito jezika.

Ne v ustavi ni pojmovnega nedostatka; ta nedostatek je doslej pri juristih, ki se niso dovolj bavili s pojmom o narodnosti. Drugače bi bili ravno oni uže našli pravilno formulo, kakó naj bi se izvrševal čl. XIX. tudi gledé na narodnost in le na jezik.

Omenjamo še, da dr. pl. Herrnritt konstatuje le dejstvo, da ima nemška narodnost nekako prednost gledé na rabo nemškega jezika; radi tega pa temu dejanskemu privilegiju *ne pripisuje nikake pravne vrednosti*.

Predavatelju so dolžni zahvale tudi avstrijski Slovani, da je takó hladno in stvarno razpravljal svojo zadačo.

Poročila.

Hrv. sabor. 9. feb. Predlogu verifikacijskega odbora za overenje volitve v Pisarovini stavi dr. Bauer protipredlog: sabor odpošlji trojico, v kateri bodi z jednim članom zastopana tudi zedinjena opozicija, da dopolni preiskavo, katero je vodil verif. odbor o izvolitvi Vuksana, zlasti, da zasliši one volitve, ki so kandidovali prof. Pasariča. — Naštev nezakonitosti, ki so se vršile ob volitvi, ter se nadeja, da se tudi večina izreče proti verifikaciji, ako spoštuje zakone. — Tudi Zorić govori proti verifikaciji. — Na večer se je seja nadaljevala. Kovačević pripoveduje, kako se je slepil narod, da se poveča davek na plug, da pride Pasarič razglasiti prava Marije Terezije itd. (mnogo ugovarjanja) ter je za overovanje volitve. — Kutuzovič pravi, da se njegovi stranki ni dovolilo kandidovati. Žali ga, da katol. duhovnik sprejme tako nezakonito izvolitev. (Galerija demonstruje proti Vuksanu, zato jo veli preds. izprazniti). — Modrušan pravi, da se je Pasariču prepovedalo, da pride v volilni okraj; ako to stvari, je bila zapoved, da se takoj zatvori. Mari je predsed. komisije imel pravo, da odbije Pasaričevo kandidaturu? — Dr. Vrbanić zahteva, da se seja proglasi tajnoj, kar se zgodi; bauer polnoči se zopet proglasi javnoj. Vaso Gjurgjević je za overenje izvolitve, dr. Mažuranić ga pobija. Seja se potem zaključi in nadaljevanje odloži na drugi dan.

10. feb. Dr. Bauer konstatuje, da je bil zapisnik izbora falsifikovan; ako izvestitelj ne sprejme njegovih navodil, tira v laž bana, ki je rekel, da hoče skrbeti za red in zakon v deželi. — Pri glasovanju je bilo za predlog verifik. odseka 40, proti 20 posl.

Dr. Lueger je govoril na Dunaju o položenu ter našteval »velike zločine« zadnjega časa: prvi je stvorila nem. katol. stranka, ki ni hotela glasovati za odpravo jezikovnih naredeb; drugi nemška narodna stranka, ker je razbila konferencijo nemških načelnikov, ki je vodila opozicijo; tretji ti dve stranki, ko ste začeli obstrukcijo. Oni ste hoteli ubiti parlament, ker nočeti Avstrije. Lueger pa hoče Avstrijo in v nji nemški vpliv, zato hoče parlament.

Upravno sodišče je 15. feb. razpravljalo o pritožbi slovenje-graških Nemcev proti odloku ministerstva, ki je odklonilo njih pritožbo proti dvojezični ljudski šoli. Uprav. sod. je zavrnilo pritožbo, ker je s tem, da se poučuje v 1. in 2. razr. v obeh jezikih, v 3. in 4. raz. pa samo v nemškem, ne kršijo Nemcem njih prava z oz. na § 19., ker se noben nemški otrok ne sili, da se uči v tujem jeziku.

Pri občinskih volitvah v Veprincu poleg Opatije so zmagali Slovenci v I. razr.

Italijani so pisali Poreškemu biskupu odprto pismo, zahtevajoči, da odstrani iz Istre župnika Korazzo. Ako jim ne ustreže, se hočejo pritožiti do sv. stolice v Rimu; ako tudi tam ne ustrežejo njih zahtevi, pa prestopijo k protestantizmu.

Načelnik eksekut. odbora mladočeških drž. posl. dr. Škarda, je v »Češki Revue« priobčil studijo »o etapni politiki in osnovnih nazorih svobodoumne stranke gledé češke politike« in odvrča ugovore češke radik. stranke, da je sedanja mladočeška politika v protislovju s prejšnjo, ter da sledi načelom utilitete. Dr. Škarda dokazuje, da Mladočehi niso nikdar poznali državnoopravnega radikalizma.

Ital. dež. poslanci goriški so dež. nam. trž. grofu Goessu, pisali, da ne pridejo v dež. zbor, ako se ne odstavi od dnevnega reda zakon o deželnem šolskem zalogu. Vseh 40 občin z jedno samo izjemo je protestovalo proti temu zakonu, in in v Gorici so se mnogi volilci na shodu izrekli proti njemu; zato nočejo, da bi se njih prisotnost, sedaj, ko imajo jeden glas manj, zlorabljal zanj.

Linski škof Doppelbauer se v svojem postnem listu protivi onim, katerim je narodnost nad vse, ter pravi, da vera uči, da se morajo ljubiti vsi ljudje in vsi narodi. Potem polemizuje proti Wolfu, ki, kakor volk, zanaša nesrečo v čredo, iz katere trga ovce in jih pripravlja ob zveličanje (s svojo protirimsko agitacijo.)

Nemški radikalci so imeli v Ustju shod, na katerem so sklenuli uslovja, pod katerimi bi vstopili v češki deželni zbor in sklenuli nagodbo s Cehi. — »Salzburger Chronik« pravi, da so uslovja radikalcev: 1. nemški jezik je jedini poslovni in razpravni jezik državnega zbora, vrhovnega sodišča in ministerstva na Dunaju, ter jedini jezik, katerega se poslužujejo vse c. k. oblasti in uradi v notranjem poslovanju. 2. Zakonodavstvo in urejenje jezikovnega vprašanja v posamičnih deželah se izroči dež. zborom. 3. Z sklepe v tem je treba prisotnosti dveh tretjin članov, in od teh se more sklepati zopet le z dvetretjinsko večino. 4. Z vvedenjem teh zakonov izgube svojo veljavo vse jezikovne naredbe, izdane pred drž. osn. zakonom iz leta 1867 in po 1880. 5. vlada nima prava, da izda nadaljnje jezikovne naredbe. 6. Za premembo teh zakonov v avstr. drž. zboru je treba prisotnosti dveh tretjin vseh članov.

Črna Gora je na željo in zahtevo Makedoncev, da jih podpira, odgovorila, da ne more zanje stvoriti ničesar, in jim svetovala, naj bodo mirni in počakajo ugodnejšo priliko.

Predsedništvo nemškega naprednega društva v Gradcu je na nasvet dr. Klime sprejelo resolucijo, v kateri se izraža veselje, da so vse nemške stranke se združile, da predajo vladi nemške zahteve. — Društvo smatra za to, da je najmanj, kar se mora zahtevati, in kar naj velja za skupne točke programa, naslednje: 1. vrnitev k ustavovni vladi, 2. nemščina kot jezik v armadi, 3. priznanje nemščine potom zakona za splošni občevelni jezik, za razpravni jezik v parlamentu in delegacijah, za uradni in razpravni jezik med centralnimi uradi pri vseh drugih deželnih uradih, v kolikor je to treba za vzdržanje državne jednote. 4. preklic sedanjih jezikovnih naredeb in uravnanje jezikovnega vprašanja potom zakona za šole, urade in javno življenje, s posebnim pogledom na veliki zgodovinski in kulturni pomen nemškega jezika.

Praška hranilnica je poklonila neki hotel za nemški dijaški dom. Eksekut. odbor svobodoljubne narodne stranke je radi tega podal dež. namestniku spomenico. Ker je hranilnica poklonila ta hotel v vrednosti 300.000 gld. izključno za nemški visoki šoli v Pragi, ker se baš nemško dijaštvo zlorablja v poostrenje narodnih nasprotstev v Pragi, ker politični interesi zahtevajo, da se prepreči vsako nadaljnje poostrenje narodnostnega sovraštva — prosijo ga, naj posreduje pri hranilnici, da prekliče svoj sklep. Hranilnica je bila ustanovljena 1825 v to, da širi varčnost in da pospešuje do-

brotnje namene. Nje pravila določajo, da ima svoje prebitke uporabljati za obče koristne zavode. Darilo, ki je poklonjeno nemškemu dijaštvu, ki deluje v Pragi agitacijsko za Vele-nemčijo, je demonstracija proti češkemu narodu, ki ne služi humaniteti in obščemu blagru.

V nemškem drž. zboru je bila 16. feb. razprava o inter-pelaciji Johannsenovi radi izgonov Dancev. Drž. kancelar Hohenlohe je odgovoril, da je izgon inozemcev pravo po-samičnih zaveznih držav, katero ne pripada nadzorstvu ce-sarstva. Ker torej ne spada stvar v njegovo področje, ne more odgovoriti na interpelacijo. — Večina je sklenula raz-pravo o interpelaciji. Johannsen je ugovarjal, da bi bili izgoni opravičeni. Kdor pravi, da so danska društva veleizdajska, je lažnik. — Posl. Hänel obsoja izgone kot krivične in kot neprimerne. Le ako se prizna dvojezičnost, zavladala mir in red v severnem Šlezvigu. — Posl. Tiedemann pravi, da se je danska agitacija pričela, ker je bila pruska vlada pre-mehka. — Liebknecht meni, da so izgoni sramota za Nem-čijo. — Tönnies pripoveduje, da je bilo Nemštvo v nevar-nosti, Nemci se morajo ojačiti. — Lieber pravi, da mora pred izgoni svariti vsakdor, ki res hoče dobro cesarstvu. Izgnanci so nedolžni na tem, ako je hujskalo dansko časo-pisje. Tujcu, ki je v državi, se mora pustiti njegov materin jezik. —

V nemškem drž. zboru se je 18. feb. nadaljevala raz-prava o Johannsenovi interpelaciji radi izgonov Dancev. — Lenzmann jih je označil kot nepotrebne in nezakonite ter spominjal na gospodarsko škodo, katero so povzročili. — Lehr opisuje vedenje Dancev kot zlorabo gostoljubja in kot protidržavno in nevarno. — Stockmann pravi, da ta razprava le še okrepi dansko agitacijo. — Pruski vladi moramo biti le hvaležni na njenem energičnem postopanju. — Hoden-berg kritikuje pruski birokratizem ter pravi: Mi Velfi spo-štujemo deželne zakone, a prusko čutiti ne moremo in no-čemo, in tega nam tudi ni treba. — Sattler povdarja, da mora šola biti nemško-nacionalna. — Knez Herbert Bismarck pravi, da je za naredbe odgovoren pruski ministerski pre-sednik. Tak izveden državnik deluje tako gotovo iz važnih vzrokov. Treba je obrambe, ko politika sporazumljenja ni-česar ni dosegla. — O odnošajih do Avstrije je rekel, da so kar najpristranejši ter da tudi nikdar ne bodo drugačni. Avstr. državnik mu je pri neki drugi priliki rekel: zveza Avstrije in Nemčije je kakor katol. zakon, ki ne pozna raz-družitve. Dodal je tudi, da mu je domovina nad vse, naj se dela za njo pravično ali krivično.

V hrv. saboru je bilo 18. feb. čitanje gravaminalne adrese na kralja; predlagal jo je dr. Derenčič. Slika prizore volilne prakse v deželi, od sestavljanja volilnih listin do postopanja z opozicijskimi zastopniki v saboru. Prosi, naj korona stori konec tem nezakonitostim s tem, da premeni vlado. Po čitanju je utemeljuje predlagatelj. Glasovanje o nji odloži preds. na prih. sejo. — Nato čita se osnova za raz-širjenje teritorialnega obsega Zagrebskega mesta s tem, da se mu utelesijo nekatere sosedne občine. — Dr. Pliverič se zahvaljuje vladi, da je donesla ta zakon, ki bo v korist sto-lici Zagrebu. Sprejme se za podstavo spec. debate.

Posl. d'Elvert je 19. febr. v Brnu na občem zboru društva nem. volilcev razpravljal o polit. položaju. Opo-zicija ima princip, da grofu Thunu ne dovoli nobene pred-loge. Boj pa ne velja le osebam, temveč tudi s temu. Saj ta noče nič drugega, nego izpodrinuti Nemštvo in ojačiti Slovanstvo. Zgodovina zadnjih 50 let kaže, da je notranja politika avstrijska bila vedno nasledek znanje. Pred 1866 in tudi še po nesrečni vojni se je v Avstriji in na Ogerskem politično vodstvo izročilo Nemcem. A od Taaffeja vlada druga ideja. Došli smo do spoznanja, da hoče vlada povsem nemške okraje zlasti one na Češkem, počesiti, — italijanski jug pa posloveniti. — Nemcem se mora podati popolna ga-rantija za neskracheno vzdržanje njih narodnostne eksistencije. Dokler traje ta sistem, mora biti Nemcem vzdržanje pri njih boju dogma. A kaj se naj stori? Nemci morajo delovati negativno, to je, na odstranjenje sovražnih drž. naredeb, po-

zitivno, za vzdržanje svoje eksistencije. — V negativnem pogledu se zahteva pred vsem preklic jezikovnih naredeb in odstranjenje Nemcem sovražnega vedenja v upravi. V po-zitivnem se mora sestaviti natančen program, ki vpoštevata skupne interese Nemcev v Avstriji in posebne njih interese v posamičnih koronovinah. A tudi pomena drž. uprave ne smejo preizkušati ceniti, ne da bi hoteli druge narodnosti pri tem zavirati, morajo se vendar odločno protiviti temu, da vlada vpliva na upravo v narodnostnem pogledu. Te cilje dosežejo Nemci le s slogo. Kar se tiče sporazumljenja z na-rodni, vlada z novimi naredbami vlija olje v ogenj, namesto da bi gasila. Vlada mora Nemcem, katere je tako globoko užalila in katerim je prizadejala tolike krivice, podati polno poročstvo zato, da odstopi od Nemcev sovražnega sistema. Vprašanje je, ali je v to sedanja vlada sposobna. — Poljaki so izprevideli, da jim zveza s Čehi ne donese zaželenega dobička. — Nemški klerikalci uvidevajo svoje nenaravno početje in izgubivajo zaupanje volilcev. Sedanja večina mora torej prej ali slej razpasti. Vladi je posebno mnogo do tega, da bi uspevala v moravskem dež. zboru pričeta akcija za sporazumljenje. Treba je, da se izkaže, ali je Čehom tu res le do jednakopravnosti, ali pa do nadvlade in zatiranja Nemcev. Ako ta akcija poda nemškemu narodu trajno ga-rancijo za narodnostno življenje, hočemo jo tudi nadalje podpirati.

Ogerska opozicija je povodom Banffyjeve odstavke izročila vladi izjavo, da mora sicer vladine zahteve odklo-niti, da pa se nadeja, da bo z imenovanjem novega min. predsed. sedanje nenaravno stanje odstranjeno ter potem sporazumljenje v najkrajšem času omogočeno.

Liberalna stranka je imela 17. feb. sejo. Banffy je izjavil, da mora stranka vstrajati pri svojih uslovjih, katere je javila vladi: volitev predsed. zbornice, katerega designuje liberalna stranka, budgetna indemnitet in potvrditav vladnih naredeb, ki jo zadevajo: rešitev finančnega provizorija s Hrvatsko, predloge o novakih in vojnem zakonu; obrav-nava o vseh vprašanjih, ki se imajo rešiti skupno z Avstrijo; revizija poslovnika zbornice in povečanje prav predsednika. Opozicija je pred vsem zahtevala, da odstopi min. predsed. Vlada je takoj izjavila, da kabinet podá svojo ostavko, ako se rešijo vsa druga vprašanja. A pozneje je opozicija stavila še druge terjatve, pred vsem preosnovo volilnega prava, ter da vlada da izjavo v garantijo proti nezakonitostim. Poga-janja niso vedla do rezultata. Javili so, da se pride do spo-razumljenja mnogo laže, ako vlada odstopi že sedaj ter prepusti nagodbo svoji naslednici. Temu nasproti je izjavil Banffy, da vlada in večina niste zahtevali nikdar kaj neopra-vičenega, da je liberalna stranka že s tem, da je formulova-la svoja uslovja, zapustila pot, katere ne bi smela, ter da je šla do skrajnosti v odjenljivosti in popustljivosti. Za-jedno je odzvel v interesu posredovanja njim podeljeni mandat. S tem so bila pogajanja završena. — Vladi, ki ima zaupanje večine, ne bi smela odstopiti na zahtevo manjšine. Redno razpravljanje in obravnavanje v zbornici je pravo parlamenta, nikdor ga ne sme storiti iluzoričnim. Kdor zlo-rablja svoj mandat, pregreši se proti svoji dolžnosti. — Kljub temu smo ravnali drugače. Ker hočemo odkritosrčno, da se doseže veliki cilj, sem odstopil. Ako je res, da sem jaz oni osební zadržek, da se ne povrne red in mir v par-lament, ne sme se srečna rešitev onemogočiti vsled osebnih interesov. Svoj odstop, kateri sem podal koroni in kateri naznanim uradno jutri, sporočim najprvo v tem prijateljskem krogu, kjer sem imel nad 4 leta prijateljsko podporo. Prosim, da ga vzamete na znanje. Nj. Veličestvo je sprejelo od nas izbrano pot, a le pod uslovjem, da ne trpé ustavne podstave konstitucionalnega življenja in parlamentarizma. — Ni ne-skrumno, ali pravim, da je v 4 letih mojega službovanja liberalna stranka slavila zmago nad zmago. Opozicija sicer tvrdi, da nismo stvorili drugega, nego ogersko državo za-vedli od jedne sramote v drugo. — Sodbo prepustimo zgo-dovini, ki nam bo pravična.

Koloman Rado je slavil Banffyjevo vladanje kot najbolj narodnostno, najbolj ogersko.

Gravamlina adresa, katero je predlagal dr. Derenčin v hrv. saboru 18. feb., pravi: »ako je istina, da je ustavna vlada v to svrhu, da štiti društveni red in zajamči prava vsakega državljana, potem vlada na Hrvatskem, v Slavoniji in Dalmaciji 15 let ni ustavna, ker ne dopušča svobode v zakonitih mejah, zlasti ne za časa volitev. Tudi v drugih deželah se vlada vmešava v volitve, in tudi tam se ji opravičeno ugovarja, da ne sme svojega vpliva uporabljati v korist jedni ali drugi stranki; a na Hrvatskem se vlada ne omejuje tako, kakor drugod, na obečanja in pretnje; temveč tu se je to vprašanje pretvorilo v vprašanje o eksistenciji volilnega prava in onih uslovij, bez katerih so volitve prazna forma, ki ne služi v to, da pride do izraza volja volilcev, temveč volja vlade. — Delovanje vladnih organov ni le ingerencija na volitve, temveč je bezmejna zloraba uradniske moči, pri kateri so zločinci oproščeni uže naprej; in so celó nagrajeni in odlikovani, in službena sposobnost se sodi potem, je li vladni kandidat zmagal ali ne. — Volilni zakon je izročil administrativnim oblastim popis volilcev in sostavo volilnih listin; vanje se sprejemajo ljudje, ki po zakonu nimajo volilnega prava, a se izpolnčajo taki, ki je imajo. Proti določbi se ne pripušča volilcem pogled v volilne listine zavračajo se reklamacije, in ako te pridejo pred sodni stol sedmorice, sodi ta po krivih uradnih obvestilih. — Pri volitvah se ne dovoljujejo opozicijskim kandidatom sestanki z volilci, dočim so ti vladnim kand. dovoljeni. Ugledne opozicijske volilce zapirajo, češ, da ščujejo prebivalstvo, opozicijsti se stavljajo pod policijsko nadzorstvo in obsojajo na domači zapor. V mirne občine se pošilja vojaštvo, ter stroški za to izterjavajo od opozicijskih volilcev. Konfiskujejo se opoz. oglasi; a razprostirajo pamfleti na opozicijo, zlasti na katol. duhovščino. — Zakon ne zahteva od volilcev legitimacij, a zahteva se od opozicijskih volilcev; občinska oblast jim jih pa ne izroča ali pa v pogrešni obliki, tako da se zavračajo volilci. Pri volitvah se ne dopušča opozic. po zakonu zajamčena kontrola. V zapisnik se sprejemajo neresnični podatki, da se zabrani razlog pobijanja, izvolitve kot neveljavne. Od 2,350.000 preb. je jedva 50.000 vpisanih volilcev. Tako razmerje ne vlada v nobeni ustavni deželi. — V Bošnjacih je na dan volitve palo policijski strasti vladnih organov v žrtev 9 glav, težko ranjenih je bilo 50. Namesto da se svetu pokaže istina, je Oseško sodišče obsodilo krog 40 udeležencev pri demonstraciji — radi zločina vstanka. Saborska večina, ki je pod neposrednim vplivom vlade, proganja opozicijo, uničuje soglasne izvolitve opoz. poslancev, češ, da volilci niso bili svobodni, ker je nanje vplival verski moment. — Mi ne sprejemamo nauka, da je antagonizem med vero in državo ideal človeštva; temveč obzrlujemo one, ki težé po tem. — Nove volitve se ne razpisujejo ob zakon tem času, temveč, kedar se uveri vlada, da so njeni organi izvedli vse zlorabe, ki ji omogočijo zmago. — Člani opozicije se izključujejo iz sabora za 30—70 sej. Opozicijsko časopisje se konfiskuje dan na dan. — Po našem patrijotiškem prepričanju je ogersko-hrvatsko sporazumljenje možno samo s tem, da se lojalno priznajo opravičene težnje hrvatskega naroda po jedinstvu v krilu monarhije, po samostojnosti in svobodi, na katero ima pravo po zgodov. in držav. tradicijah, ki živé v srcu naroda. Sedanjí vladni sistem stvarja med Hrvat. in ogerskim narodom take mržnje, kakoršnim ni primere v zgodovini narodov. — Ker pri teh razmerah ni možno, da ta sabor mirno in trezno reši važne svoje zadače, prosimo Nj. Vel., naj vsled svojega kraljevega prava oživi ustavne naredbe, da poveri eksekutivno oblast možem, ki bodo upoštevali in ščitili ustavna načela, prava korone in naroda ter tako pospeševali solidarnost med narodi v monarhiji, kateri Nj. Vel. posvečuje svojo skrb in življenje.

15. feb. Baron Rukavina predlaga, da se razpusti sabor in razpišejo nove volitve na podstavi občega volilnega prava. — 20. feb. Dr. Brestjensky podpira Derenčinovo gravami-

nalno adreso in predlaga, da se ona izroči odseku petorice, ki ima v 3 dneh poročati o nji. — Preds. predlaga, da se ista izroči odseku za peticije, kar zbor sklène kljubu protestu opozicije.

Klub čeških dež. posl. moravskih je 21. feb. sprejel gledé na mirovno akcijo na Moravskem z vsemi proti 4 glasom resolucijo dr. Stranskega. Ta pravi, da se je po poročilih izvestiteljev v permanentnem odseku uveril, da nemški levici ni do uresničenja pomirjenja, temveč le do tega, da pokaže nekako pripravljenost, ter s tem laže obdrži svojo neopravičeno posest v moravskem dež. zboru. Delovanje tega odseka ni v nasprotju z narodnim, polit. in gospodarskim programom Čehov: po njem naj se rešijo le nekatere važne zahteve Čehov v sporazumljenju z nemškim narodom.

Predsednik mladočesk. izvrševalnega odbora, posl. dr. Škarda je imel pred češkim občinstvom daljši govor tudi o jezikovnem vprašanju. Nemškega kot drž. jezika Slovani ne priznajo, tudi pravično misleči Nemci ne. Z njim bi dobila Avstrija nemški značaj, in bi se žalila pa ponižala večina naseljenja. Lippert je rabljenje nemškega drž. jezika potisnul sicer v ože meje, ali pojem drž. jezika sam po sebi se ne dá sprejeti. Zakonitemu vrvanju so na poti mnoge zapreke. Prva je vprašanje kompetencije, in Čehi pa Poljaki se drže dež. zborov kot pristojnih zato. Škarda misli, da po pravici (!). Praktične razmere silijo k temu. Nemci sami mislijo, da jednotno rešenje jezik. problema ni možno potom drž. zbora (?). Radi tega hočejo doseči državni zakon le za Češko pa Moravsko, za vsako teh dežel poseben zakon. Kak pa bi bil ta drž. zakon, izdan le za jedno deželo? Še večé težave so v tem, da mi Čehi zahtevamo popolno, jednako pravo, in sprejeli smo jezikovne naredbe za silo s protestom; jezikovnega zakona pa bi ne mogli sprejeti drugače, nego s priznanjem popolne jezikovne jednakopravnosti. Saj nam je to pravo zajamčeno v pismu in po naravi. Nemci podajajo drugo formulo: nemščina naj bi bila na nemškem, češčina pa na češkem ozemlju; to izključenje češkega jezika v nemških okrajih bilo bi za Čehe škodljivo. Razun Prage in Plzna, kjer zahtevajo dvojjezičnost, nimajo Nemci nobenih manjšin na češkem ozemlju, v tem ko imajo Čehi ne le raztresene, temveč tudi v kompaktnih masah skupej prebivajoče Čehe v posamičnih okrajih, kateri se imenujejo nemški, ki pa so odločno pomešani. Mi nočemo revendikacije, temveč da naši soplemeniki imajo popolho državljansko pravo po bolj nemških okrajih. Tudi po teh okrajih niso Čehi tujci, temveč jednakopravni državljani, kakor Nemci. Mi hočemo sklenuti mir med narodoma, ki sta jednakopravna. Misel, da bi bila pri gosposkah češčina izključena v krajih, kjer ni znatnih odstotkov češkega naroda, zdi se mi nedopustna. Saj vemo, kaka sila se dela češkim manjšinam od ljudskem popisu. Sicer pa se upira taka zahteva tudi svobodnemu naseljenju po vsej deželi in s tem združenemu pravu obeh narodnostij.

Nemci hočejo, da se rešijo nekatere narodna vprašanja v njih zaščito. Pritožujejo se, da ne morejo bez tuje pomoči dobiti zastopnikov v dež. odbor in deželne zavode. Res so Nemci izgubili večino v dež. zboru in v mestni kuriji. No mi nismo napravili sedanjega volilnega reda. Ko so imeli oni večino, sta bila samo dva češka člena v dež. odboru. Njih pritožbe priznamo, a naj se odpravi krivica, ki nas teži. Jaz menim, da volilne kurije so možne (seveda le, če se številu dež. odbornikov ravna po razmerah narodnostij), a le potem, ako se istočasno popravi krivični volilni red za dež. zbor. Plzen ima 60.000 preb., a le 1 zastopnika; Liberec ima polovino toliko preb., a ima 3 poslance. Takó je tudi drugod. Te krivice se morajo popraviti; zlasti manjšinske šole se morajo uravnati in izvesti pravični volilni red: potem še le je možno misliti na zakon v zaščito narodnosti z zasnovo kurij, s pravom »Veto«. Še le potem, kedar boste obe narodnosti jednakopravni, bomo mogli razpravljati o avtonomiji obeh narodnostij v narodnih vprašanjih, kolikor se to dostaje šolskih in kulturnih vprašanj, a poroštvo bi moralo biti, da ostane dežela nerazde-

ljena in jednotna njena uprava. Pri tem bi se morali udeležiti pogajanj tudi Čehi iz Morave in Silezije, in bi se morale odstraniti krivice v teh 2 deželah. Začetek bi se mogel napraviti z uravnavanjem jezik. vprašanja pri avtonomnih gospodstvih. Čehi so pripravljeni pogajati se na podstavi popolne enakopravnosti in pravičnosti. Kar zahtevajo Nemci v svojo zaščito, naj velja tudi za Čehe.

Dr. Škarda pošteva tu vsaj 3 češke dežele; njegova logika bi bila pa še trdnjša, ko bi se oziral tudi na druge dežele, kjer prebivajo Malorusi, Slovenci in Srbohrvati.

Predsednik dež. sodišča Praškega je z dne 11. feb. izdal okročniko, ki poroča, da predsedništvo višega deželnega sodišča češkega kraljestva je izdalo 1. feb. t. l. naredbo, katera se opira na razglas just. min. od 6. janv. 1899. Bistvo te naredbe se opira na Gautscheve jezikovne naredbe ter vsled tega povdarja, da v čisto čeških okrajih je pri sodiščih prek in prek, torej tudi notranji uradni jezik češki; v čisto nemških pa nemški. V pomešanih okrajih se ravna po sodišča po vlogah strank. Sodniški uradniki morejo svoje prošnje napravljati v češkem ali nemškem jeziku. Te prošnje se rešujejo v jeziku vlog, in sicer tudi od strani just. ministerstva. Le dekreti just. min. se izdajajo, kakor doslej, t. j. v nemškem jeziku.

Slov. katol. polit. društvo v Slatini je zborovalo 12. feb. Dr. Fr. Jurtela je označeval mnogostranske krivice, ki jih neprestano delajo Nemci štirskim Slovincem. Ustava je krivična; njen volilni red potiska Slované v manjšino. Na štirskem je tretjina Slovencev; namesto 18 imajo v dež. zboru le 8 poslancev. Učilnice so nemške mučilnice, katere vzdržujejo slov. občine. Nemcem dohaja vsa podpora, Slovincem se odbija. Slovenci so brez vsake srednje šole. Nemške so tudi gospodarske šole. Nemci imajo kmet. šolo, Slovenci pa ne. Vinorejska šola v Mariboru nima niti jednega učitelja, zmožnega slovenščine. Sedaj so ji priskrbeli še iz Prusije došedšega ravnatelja. Gledé na take krivice so klicali zborovalci »proč od Gradca! Izrekla se je soglasno želja, da bi poslanci slov. delovali na to, da dosežejo štirski Slovenci svojo gospodarstveno in pol. upravo.

Graziadio Ascoli, vseuč. profes. v Milanu in člen ital. senata, židovske krvi, rodod Goričan, je priobčil v laškem listu članek o položenu Italijanov na Primorskem. Proti slovenskemu gibanju vidi jedini pomoček v tem, da se ustanovi nova pokrajina, v kateri bi bili Slovani tako v manjšini, da bi se ne mogli gibati in morali potopiti v italijanstvu. Od Istre naj se torej ločijo Liburnija in istrski otoki; ostala Istra naj se združi s Trstom, kakor tudi Goriško in Gradiščansko, razun soške doline. Jednako so postopali sovražniki vedno s Slovani ter jih kovali v umetne manjšine.

Grof Rechberg, ki je bil 1859—1864 avstr. minister vnanih poslov, je 25. feb. umrl v 93. letu. Porodil se je v Ratisboni. Vstopil je v avstr. drž. službo, posloval pri posl. v Londonu in Rio de Janeiro. 1849 je bil avstr. poohlaščenec v Frankobrodskem drž. zboru. 1851 je prišel v Carjigrad. 1855 je postal predsedniški poslanec v Frankobrodu. — Kot minister je služboval v usodnih letih bojev in vojne z Italijo.

Nemški narodni shod je bil 26. feb. v Opavi. Mesto je bilo udeležencem na čast olepšano. Župan dr. Rochowski je pozdravil udeležence, ki naj izrazijo pravo nemško mišljenje. Morebiti se bo vsaj izjava toliko tisoč upoštevala. — Bil je izvoljen predsednikom shoda. — Posl. dr. Demel je spominjal na jezikovni predlog grofa Wurmbanda 1880, ki je postavil nemščino kot drž. jezik, in določil uporabo »deželoobičajnih« jezikov v šoli, uradu

in javnem življenju. Ta predlog je bil bez rezultata. Razne vlade so izdale razne jezikovne naredbe, in grof Thun jih je uveljavil tudi za Silezijo. Na mesto reda je nastopil nered, namesto zakona nezakonitost. Uprava in pravosodje se je iztrgalo iz oblik, ki so se skvozi stoletja izkazale dobre, na mesto volje zakonodavne moči je stopila volja ministrova. Dolžnost sileških Nemcev je, da proti temu ugovarjajo slovesno. Ne sovraštvo proti drugim narodnostim, ne preziranje njih prav, ne želja po gospodarstvu zahtevajo in diktujejo ta boj. Ker v Avstriji nočejo miru, ravna po geslu »Divide et impera«. Fevdalno plemstvo je sokrivo. Brutalno uporabljanje večinskega principa proti Nemcem je velika nevarnost za državo, in Nemci stvoré svojo patrijot. dolžnost, ako svari vlado, da naj ne nadaljuje na pričetem potu. — Dr. Hofmann je govoril o podržavljenju češke gimnazije v Opavi. Ta se je ustanovila na zahtevo nekaterih priseljenih čeških advokatov, uradnikov in duhovskih fanatikov, kot ognjišče za vznemirjanje naroda. Da ni bila potrebna, dokazuje to, da je 5 proc. dijakov iz Opave, 95 proc. iz okolice in iz sosednjih dežel. — Posl. Kaiser je govoril o polit. položenu in bodril k slogi proti vladi. Polit. in verske razlike morajo prestati; vse Nemce mora navdajati le jedna ideja: da je njih jezik, njih politiška in narodna posest v veliki nevarnosti. Nekateri Schönererjanci so pričeli kričati: »Proč od Rima«. Kaiser jim je odgovoril, da nemški kmet ljubi isto tako udano svojo rodno zemljo, kakor svojo vero. To se mora upoštevati in spoštovati. Kršč. socijanci in nemška katol. ljudska stranka sta izdajalca, ta se morata še odločneje pobijati in še krepkeje preključati, nego pa narodnostni sovražniki. — Posl. dr. Menger je našteval zasluge Nemcev za Silezijo. Oni so došli kot kolonisti v deželo, jo obdelali in privedli vanjo kulturo. Sedaj gre za to, ali bo nemški veleobrninik, nemški trgovec in kmet član velike države, kjer more uporabljati svoj podjetni talent, ali pa naj ta država razpade v male države, kjer naj pridejo Nemci povsod v umetno manjšino. Nemcev v Avstriji je sicer le 36 proc., plačujejo pa 60 proc. direktnega davka, 50 proc. indirektnega davka — in sedaj jih hočejo opletniti vsega vpliva na drž. življenje. Kot krinka za federalizem se rabi avtonomija. — Zahteva odstranitev jezikovnih naredeb, obžaluje prepis med nemškimi strankami v parlamentu, ter da so celo nemške stranke, ki so mirne pri največi nevarnosti za Nemstvo ali pa celó podpirajo sovražnike. Zastopstvo največega mesta v cesarstvu se sicer protivi sedanjim odnošajem, a v tako mali meri, da odločilni krogi ne verujejo v istinitost tega upora. Sileška mesta, katerim se pridruži sedaj tudi sileški kmet, imajo hud boj. Zavračati ne smejo nobenega zaveznika, a zanašati se morajo le na lastno moč. — Poslanec dr. Lecher pravi, da se je nagodba z Ogersko, ki je vendar samo gospodarsko vprašanje, obravnavala zgolj s politiškega stališča. Samo carinska zveza z Nemčijo more odškodovati bivše dežele nemške zaveze. — Posl. Karol Türk je priporočal bezobzirni boj s Čehi in Poljaki in svaril pred vsakim sporazumljenjem. — Naposled je župan dr. Rochowski govoril o točki: volitev odseka za določitev načel skupnemu postopanju Nemcev v Sileziji. Sklenula se je resolucija: Ker vlada in večina deluje na popolno izrinenje Nemcev iz vseh strok drž. uprave, izjavlja nemški ljudski shod v Opavi, da je složno postopanje vseh nemških strank bezuslovno potrebno. Zato se odpošljejo zastopniki nemških strank v Sileziji v skupni odbor, ki naj se — varuje samostojnost strank — vsem

Nemcem skupnemu sovražniku postavi v bran in določi smer obrambe nemškemu narodu v Sileziji.

V Kutni gori je 26. feb. razpravljala dr. Pacák v »polit. spolku podvysockem« polit. položnje v Austriji ter povdarjal, da so Čehi vedno pripravljeni na sporazumljenje, a zahtevajo pravičnost. — Z Badenijem so imeli češki posl. posebne dogovore, gledé narodnostnih in avtonomističnih stvari, a pozabili miso tudi na gospodarska in obrtna vprašanja. Dr. Kaizl je stilizoval zahteve Čehov na to stran. — Dr. Slavik je izdal te dni knjižico: Nova pota češke politike, kjer pravi, da se s pravo interpretacijo § 11. tem. zak. tudi dá mnogo doseči. Uže pod Badenijem smo se sklicevali na ta §, ter da po njem spadajo gospodarska in obrtna vprašanja v področje dež. zborov, in Badeni je imel tudi namen, da razširi področje dež. zborov v tem smislu. Ko je padel Badeni, je spremenil Gautsch njegove jezikovne naredbе. Zgodovina dokaže, da se je s tem preprečilo mnogo hujšega. Ko je došel grof Thun, se je dogovarjal s člani desnice. Pred vsem je zahteval, da mu nismo protivniki, in za garancijo nam je ponudil finančni portefeuille. Dolgotrajne razprave so se vršile pred vstopom dr. Kaizla v ministerstvo. Kako dobro je bilo, da se je to stvorilo, vidimo sedaj, ko je nastala bezparlament. doba. Tudi s Thunom smo sklenuli v bistvu iste dogovore, kakor z Badenijem. Thun si je prvi upal, pripomoči pravu do veljave v Sileziji. Nasproti avstro-ogerski nagodbi smo upoštevali gospodarsko in politiško stališče. Izvršila bi se tudi bez nas ali celo proti nam, s koncesijami nemški opoziciji. Polit. stanje je sedaj ugodno za Čehе. Ali zanesljivo ni nič pri nas. — Volilci so mu izrekli zaupanje.

Српске народне пјесме (женске).

из непечатане збирке В. Радојевића.

5.

О данице, сјајна звијездице,
Грањиваш ли иза бјела града?
Залазиш ли за Јерцеговину?
Је с'виђела Јерцега Шћепана?
Вије ли му барјак на авлији?
Је ли њему коло пред авлији?
Справља ли се Шћепан по Ђевојку?
Је су ли му коњи оселдани?
Је су ли му браћа оружана?

Проговара звијезда даница:

„А бога ми, лијепа Ђевојко,

Ја грањивам иза бјела града
И залазим за Јерцеговину,
Виђела сам Јерцегове дворе
И у дворе Јерцега Шћепана,
Вије њему барјак на авлију,
Три му кола пред дворе играју:
Једно коло младје' момака,
Друго коло младје' невеста,
Треће коло младих Ђевојака,
Међу њима Анђелија млада;
Колико је танка и висока,
Сво је коло главом надвијејела,
Колико је бјела и румена,
Свему колу руменила дала;

На њој су ми зелени кавади;
Киту вјенца низ лишице спустила;
Јесу њему коњи оселгани
И његова браћа оружана,
Справно се Шћепан по Ђевојку, —
Ја ли по те, ја л' по другу младу?“
Прогоравла лијепа Ђевојка:
„О, бога ми, звијездо данице,
По ме иду, кићени сватови.“
Тад' говори звијезда даница:
Брже да си, лијепа Ђевојко,
„Преобукуј свилене каваде,
Пушти русе косе низ рамена.
Киту вјенца низ бијело лишице —
Ето свата испод бјела двора.
Пред њима је Јерцеже Шћепане,
На њему је зелена долама,
По долама троја тока сјајно,
Сјају му се токе кроз бркове
Као мјесец кроз јелово грање.“

Razne poslovice i pođovorkе.

Iz knjige narodne modrosti.

- A. Богъ правду¹⁾ видѣть да не скóро скажетъ.²⁾
B. Неправдойъ весь свѣтъ пройдешь, да назадъ не ворóтишься³⁾
C. Грѣшномуу путь вначалѣ⁴⁾ ширóкъ, да послѣ крутъ.
D. Злой самъ умираетъ, доброго Богъ прибираетъ.
E. Отольются⁵⁾ волку овечьи слезы.
F. Ни хитрý⁶⁾ ни горáзду.⁷⁾ ни птицу⁸⁾ — горáзду судá⁹⁾ Бóжья не минýти.¹⁰⁾
G. Шýба¹¹⁾ овечья, а душá чловѣчья.¹²⁾
H. Муравей¹³⁾ невеликъ, а горы копаетъ.
J. Терпѣние и трудъ все перетрутъ¹⁴⁾
K. Богáтые раньше насъ вѣшали да все и расхватáли.¹⁵⁾
L. Прозѣваешь¹⁶⁾ — у воду хлебáешь.¹⁷⁾
M. Достóинъ дѣлатель мзды¹⁸⁾ своѣя.

¹⁾ Resnico (pravico), ²⁾ pové, ³⁾ vrneš se, ⁴⁾ začetkom (od početka), ⁵⁾ odlijeje se (t. j. dobi za-nje, kar mu gre, tudi ta se bo solzil), ⁶⁾ zvitemu, ⁷⁾ premetenemu, ⁸⁾ s premetenostjo zjedinja se i bistrota (hitrost), pa nič ne pomaga, ⁹⁾ sodbe, ¹⁰⁾ inf.-imperat. (ne more, ne sme, ni možno, da bi...), ¹¹⁾ kožuh (= vnanjost), ¹²⁾ polna zvijač, ¹³⁾ mravlja, ¹⁴⁾ proterejo, sterejo (= premagajo), ¹⁵⁾ raznesli (= razgrabili), ¹⁶⁾ prezijaš (= zamudiš), ¹⁷⁾ pijes (period. condic., torej: če zamudiš [ne prideš v čas], boš vodo pil...), ¹⁸⁾ plačila.

Bož. Tvorcov.

Dr. Kramář o nacionalni avtonomiji.

V Berolinski »Zukunft« od 18. feb. t. l. je priobčil dr. Kramář veči članek o češko-nemškem jezikovnem prepiru, v katerem razvija tudi svoje nazore o narodni samoupravi. Omejuje se v tem pogledu samo na Češko.

Predpravo za nemški jezik v čeških okrajih se ne more izvajati iz naslova državnega jezika ali občega jezika za medsebojno razumenje. Ako bi uže Čehi opustili nekaj od stroge izvedbe narodne jednakopravnosti, morali bi Nemci opustiti zahtevanje razdeljenja Češkega ter se zadovoljiti z narodno avtonomijo, kakor so bili nekđaj zadovoljni s tako samoupravo. Teritorijalno de-

ljenje je novejša zahteva. Ne teritorialna, nacionalna avtonomija obeh narodov na Češkem je prava rešitev.

Kdor noče miru, ta zahteva delitev po ozemljih; kdor pa hoče mir, ta je za narodno avtonomijo obeh narodov. Začetek je uže stvorjen in se v celoti ni obnesel slabo: jaz menim deljenje dež. šols. sveta in pa dež. kulturnega sveta za nemško in češko sekcijo. »Nacionalna avtonomija, ki je tu vtelesena v svojih početkih, mogla bi se dalje razviti.« Mnogo bi bilo doseženo, ko se na Češkem jezikovno vprašanje uravnalo na podstavi obojestranskega sporazumljenja ali ob nedostajanju tega po drugi poti tako, da bi se pravično poštevale lokalne razmere s pomočjo nepremičnega zakona, ko bi zakon za šole manjšin uredil njih snovanje in vzdrževanje takó, da bi se delili stroške za nje na vsa dežela ali pa na račun *nacionalno razdeljenih* davkov, da bi se s tem odstranile neprijetnosti mešanih mest. Krivice dosedanjega volilnega reda bi se odpravile s tem, da bi narodno nemška manjšina dobila gotovo zastopstvo veleposilstva v dež. zboru, in da bi se češka večina naseljenja poštevala pravičnejše nego doslej, morebiti takó, da bi se pridružila še jedna *obča* kurija; potem bi napočil trenutek, ko bi se napravil za vselej mir s pomočjo narodnih kurij s pravom »Veto«, z volilnimi kurijami v dež. zboru za dež. odbor itd.: — vsakateri boj za prvenstvo bi odpadel, ker bi bil nemožen. Seveda bi se morale nacionalne kurije omejiti na zgolj narodne stvari in strogo oddeliti njih kompetencijo. Ne smele bi sezati črez meje jezikovnega vprašanja, šolskih in narodnih kulturnih stvari. Drugače bi postala iz narodnih kurij polagoma separatistiška Legislativa za vedno večji krog državnih zadač, katere nimajo nič ali le malo opraviti z narodnim vprašanjem. Morebiti bi se dalo priporočati, da bi za narodne kulturne namene a jedino za te namene *nacionalno ločili državne davke, da bi tukaj razpolagala vsaka uarodnost po svoji razsodbi*. Ko bi bila premagana ta glavna težava, dali bi se laže razdeliti pomešani okraji. Tudi snovanje avtonomnih okrožnih zastopov bi bilo potem laže; taka okrožna uprava je stara češka naprava kot srednji člen med okrajnimi glavarstvi in namestništvom. Čehi želé biti v resnici avtonomisti, samo strah razdelitve kraljestva, naj se jim odvzame; to bi bila največa nesreča za Češko in Avstrijo. Zapore za spravo niso nepremagljive; treba je le poznati jednako pravo obema narodoma. No mir na Češkem se ne dá misliti bez miru na Moravskem in Sileškem. Tudi na Moravskem bi se dal mir napraviti s primerno avtonomijo, kakor je tu nasovetovana za Češko. V Sileziji pa je češko in poljsko naseljenje še skromnejše v svojih zahtevah. Spravljenje pa bi morale prevzeti vlade ni zlo odstraniti pri korenini. Kar zahtevajo misleči in zmerni možje obeh narodnostij, to naj postane neporušen zakon. Čakati in gledati morejo tisti, ki so oddaljeni, vlada pa je za dobro in zlo države odgovorna.

Radi tega članka so napadali dr. Kramára židovski in nemški radikalni listi, in ker niso mogli izpodkopati njegovih argumentov v tu navedenem članku, združili so sumničenje radi njegovega članka, priobčenega v »Revue de Paris«, s tem člankom, a lotili se niso porušiti ničesar, kar je Kr. sovetoval tukaj.

Nas more le veseliti, da se je dr. Kramár vgloobil tudi v pomen nacionalne avtonomije in se jako približal nacionalnim avtonomistom, kakoršni se zbirajo okolo »Slov. Sveta«. Pomenljivo in tolažilno je, da se je ravno

misleči Mladočeh pospel na tako stališče. Kdor verno čita »Sl. Sv.«, vidi, da dr. Kramár celó gledé na razdelitev davkov za narodne stvari soglašá s »Slov. Svetom«. Naj bi dr. Kramár pridobil le mnogo pristašev med Mladočehi. Sicer o stvari izpregovorimo še posebe.

Iz novin.

O novem bolgarskem ministerstvu se poroča »Peth. Ved.«, da so vsi člani protivniki Rusije. Min. preds. Grekov je jeden glavnih pristašev Stambulova. Knez je uže od novega leta deloval na to, da dojde do premembe kabineta, v katerem so bili nekateri rusofili.

»Slov. List« poroča: 11. apr. snidejo se na povabilo knezoškofovo v Ljubljani vsi dekaní ljublj. škofije na razgovor o namerjanih škofovih zavodih, predložijo se načrti in računi. Načrte napravi Hrvat. arhitekt Vancaš. Iz gotovega vira neki poroča, da je cesar jako blagohotno pozdravil ta namen in knezoškofa zagotovil svoje naklonjenosti.

Belgrajski dopisnik »Tempsu« javlja, da je min. preds. Gjorgjevič javil ruskemu poslaniku, da je srbska vlada pri volji, Rusiji izplačati 5 milij., ostanek ruskega posojila, katero je ta zahtevala za slučaj Milanove vrnitve. Ta dolg se izplača iz posojila, katero je sklenula Srbija z avstro-oger. dež. bankó.

Po zgledu drugih politikov je izrazil tudi dr. Ferjančič svoje mnenje o položaju. »Sl. N.« poroča o tem, da se je izrekel, da je bila preložitve drž. zbora po obstrukciji prisiljena, da se polit. položanje vsled tega ni niti poboljšalo niti poslabšalo, da so češki poslanci vedno pripravljeni na spravo z nemškimi sodeželani na podstavi popolne jednakopravnosti; da je nemški državni jezik nevsprejemljiv, da se dado težave, katere provzroča jezikovno vprašanje, odpraviti z dobro voljo; da je treba pripraviti se na splošen narodnostni in jezikovni zakon. — O nasvetih dr. Kramára v »Revue de Paris« je rekel, da se mu zdé nepotrebni, ker ne vodijo k pomirjenju.

»Slovan« pripominja Dunajskemu kardinalu Gruschi, ki v pastirskem listu govori o kršč. življenju, zakaj zane-marja skrb za to pri pol milijona nižeavstr. Čehov. — Da, odpravil je celó češko propoved v Cahnovu. Za češko bogoslužje na Dunaju morajo Čehi sami plačevati. Kljubu skrbi za germanizacijo v cerkvi pa prirejajo nemški nacionalci veliko akcijo za prestop k protestantizmu. Ali bi ne moglo med Čehi postati jednako gibanje ze pravoslavje?

»Neue fr. Presse« uporablja proti naredbam za Silezijo ono staro in obrabljeno sredstvo, da tamošnji Čehi ne razumejo pismene češčine, ter navaja v dokaz za razliko par stavkov, v katerih mrgoli tujk iz nemščine: ergo sileški Čeh bolje razumejo nemški nego češki! — Isto se je v svoj čas godilo s slovenskim jezikom in »kranjsko špraho«. Kje na svetu pa govori nemški kmet književni jezik nemški? Kolikokrat se je uže primerilo, da nemški izobraženec ni razumel nemškega kmeta v drugi deželi; ali pa sta to dva jezika, in ali se naj vvede za uradovanje z nemškimi kmeti njih pokvarjeni dialekt?

Graška »Tagespost« je objavila članek grofa Stürgkha proti pomirjenju. Vlada, ki je toliko zakrivila zadnji čas, in še vedno množi svojo krivdo, ni sposobljena v to, da prične voditi poskuse o pomirjenju. Sedaj se je treba odločiti za to, ali se naj s pomočjo združenih Slovanov še nadalje vlada proti Nemcem, ali pa se cesarstvo vrne v zapuščene tire svojega zgodovinskega in nenaravnega razvitka. Povsem nemogoče je, da se opozicija na kateri koli način pridobi za razprave s to vlado. Tudi je nemogoče, da bi ta vlada, ki je povsem nezavisna od češkega vpliva, imela dobro voljo, da zadosti Nemcem za stvorjene krivice ter jim dá garancije za bodočnost. Zato morajo Nemci vstrajati v boju, dokler ne pride do neizogibne odločitve.

Ruske drobtinice.

Съ міру по питіѣ, голому рубаха.

Za Puškinov spomenik v Petrogradu je daroval izdajatelj „Nov. Vr.“ Suvorin, 1000 rub. in pozval Ruse, da skupljajo v isti namen doneske.

Danski kritik Brandes je došel v Petrograd, da se udeleži Puškinovih slavnosti in izda veliko kritičsko delo o Puškinu.

Žensko trgovsko šolo so otvorili Rusi v Kijevu.

Komitej „literarnega fonda“ v Petrogradu proslavi stoletnico Puškinovega rojstva v enem carskem gledišču, in sicer njegove dramolete: „Svatba za časa kuge“, „Mozart in Salieri“, „Kameneni gost“; ter pevanjem njegovih pesnij v starših in novejših kompozicijah. Za narod priredi brezplačna predavanja o Puškinovem življenju in delovanju.

Društvo sv. Vladimira v Petrogradu zgradi v Berlinu krasno rusko-pravoslavno cerkev. Doslej so imeli le kapelo pri ruskem poslanstvu.

Ruski general Bogoljubov je stavil v Petrograd slovenskem dobrodelnem društvu predlog, da se osnuje vseslovenska Matica. — 1870 je uže slavist, prof. v Odesi, dr. Bogišić, predlagal pri tamošnjem oddelku dobrotv. dr. osnovo slovanske knjižnice za medsebojno spoznavanje Slovanov. 1871 se je ta ideja uresničila. Za osnovo je bilo skupljeno nad 1000 rub in 300 knjig. — Uže 1872 je štela nad 3000 knjig in 340 slik slovan deyateljev. Tudi se je osnoval oddelek za slovan. glasbo. Koncem 70 let je po nemarnosti upraviteljev razpadla ta ustanova, sredi 80 let so jo skušali zopet oživiti. — V tem času so slovanski rodovi zelo napredovali, a pomnožile se tudi nevarnosti proti njih jedinstvu. — Angleži delujejo na škodo balkan Slovanom, kjer le morejo; v Avstro-Ogerski se stavijo pred dilema, ali se naj ponemčijo ali pomadžarijo — Razun pri Romanih naj dobé Slovani zaščite zlasti pri Slovanih, Rusih. — Vsak slovanski rod ima sicer svojo matico, a vsaka živi zase in je šibka; potrebna je obšeslovenska matica, ki v obliki knjižnice in muzeja vseh slovan. narodov deluje za zblizanje in medsebojno spoznanje slovan. rodov. — Dasi je bila početkoma skromna, vendar je pomembna. Slov. dobrotv. dr. steče si veliko zaslugo z njeno ustanovo. Poleg nje naj se osnuje slovanska gimnazija in prebivališče za Slovane, ki pridejo v Petrograd.

Na ruskem Poljskem je bilo pred 20 leti osnovanih 20 knjižnic za narod. Ker so imele velik uspeh, je knez Imeretinskij dovolil, da se smejo take knjižnice povsod osnovati, bodisi od občin ali zasebnikov; one so potem pod nadzorstvom polit. in šolskega mestnega odbora. Na tri poljske knjige morajo priti dve ruski.

Akademija v Petrogradu je določila to proslavo Puškinovo: 26. maja zadušnice; po službi božji slavnostna seja akademije. — Od 15 — 26 maja razstava predmetov in rokopisov Puškinovih. — Tri dni v gledališčih vprižarjanje Puškinovih dram in na njegova dela zloženih oper. — Po vseh šolah slavnosti. — V Petrogradu in Moskvi predstave za narod. — V društvih društvene slavnosti — Puškinova slika se razdeli med narod, — kolajna v spomin na slavnosti se ustanovi. — V akademiji se ustanovi nov „Puškinov“ oddelek za leposlovje; kupi se rojstna posest Puškinova v Mihajlovskem, kjer se zgodi oskrbovalnica za obubožane stare literate.

Drobtine.

Slovenske. Mesto šolskega nadzorništva za veronauk si je, po smrti prelata dr. Čebaška, za gimn. in realko pridržal knezoškof Jeglič sam, za učit. pripravnico pa imenoval prof. A. Zupančiča.

Družbi sv. Cirila in Metoda so darovali: hranilno in posojilno društvo v Celovcu 100 gld., skupina poštnih uradnikov v Ljubljani 100 gld., — tržaška ženska podružnica 100 gld., — veletržec Perdan v Ljubljani 200 gld., podružnica za Pivko v Št. Petru na Krasu 100 gld.

Prva kmečka zadruga za koroške Slovence se je osnovala 13. feb. za Sinco vas in okolico.

Vladnima komisarjema za nadzorovanje obrtnih nada-ljevalnih šol na Kranjskem sta imenovana prof. Levec in strok. učit. Vesel.

Za zidanje nove šole v Borovljah na Koroškem da nemški Schulverein 3000 gld., da se omogoči ponemčenje sloven. otrok.

Ljubljansko gasilno društvo, jedino na Slovenskem, ki je imelo do sedaj nemške velevanje, je na občem zboru 19. feb. sklenulo, da se mora takoj vvesti slovensko velevanje. Odbor, v katerem (kakor v obče v društvu) je mnogo Nemcev, je stavil predlog, da se naj to stvari še le s 1. julijem 1900; Achtschin pa posredovalni predlog, naj se z avgustom vvede slovensko ulično velevanje, obče pa pozneje, — in ta predlog je celo župan Hribar podpiral, ker ni želeti, dá odstopi za društvo zaslužni preds. Doberlet. — A slov. gasilcem je bila stvar nad osebo, in zavrgli so oba nasprotna predloga.

»Naša straža« je otvorila svojo pisarno v Ljubljani, Turjaški trg, št. 1. Uradna ura vsak dan od 2 do 3 pop.

*

Češke. Na Češkem je bilo 1650: 942.000 preb., in sicer 815.000 Čehov in 127.000 Nemcev. — 1700 je bilo 1,552.000 preb., in sicer (vsled mnogih nemških kolonistov): 1,165.000 Čehov, 387.000 Nemcev. — 1725 1,908.000 preb., 1,365.000 Čehov, 543.000 Nemcev. — 1750 2,252.000 preb., 1,539.000 Čehov, 693.000 Nemcev. — 1780 3,257.000 preb., 2,105.000 Čehov, 1,152.000 Nemcev. — 1825 4,763.000 preb., 2,365.000 Čehov, 1,646.000 Nemcev. — 1859 so naštel 4,778.000 preb., 2,915.000 Čehov, 1,863.000 Nemcev. — 1880 5,560.819 prebiv., po »Umgangssprache«: 3,459.000 Čehov, 2,058.000 Nemcev. — 1890 5,843.094 preb., 3,645.015 Čehov, 2,158.788 Nemcev. — Dasi ste zadnji štetji pogrešni, vendar pričajo te številke o vedno rastoči germanizaciji Češke.

Kako se Silezija česi, je stalna tožba nemških listov. »Teš. Nov.« pišejo: od sodnijskih uradnikov je konceptnih: 20 Čehov, 16 Poljakov in 74 Nemcev; — kancelijskih: 16 Čehov, 8 Poljakov in 88 Nemcev. — Notarjev je 16 Nemcev, 5 Poljakov, 1 Čeh. Advokatov 64 Nemcev (med temi 32 Židov), 6 Poljakov (3 Židje) in 8 Čehov. Pri dež. vladi 1 češki in 1 poljski konceptni uradnik. — Pri okr. glavarstvih 6 Poljakov i 2 Čeha, vsi drugi so Nemci.

Društvo »Komenský« na Dunaju je prešlo leto imelo dohodkov (bez preostanka iz leta 1897): 20.198 gld. 91 kr., izdatkov: 21.850 gld. 80 kr., torej 1651 gld. 89 kr. več nego dohodkov. Društvo uže 16 let vzdržuje češko šolo na Dunaju ter je zato prevelike važnosti. — Roditelji, ki pošiljajo svoje otroke v to šolo, so lansko poletje podali deželnemu šolskemu совету nižeavstr. prošnjo za češko javno šolo v X. okraju Dunajskem. Podpisanih je bilo 568 starišev za 752 otrok, dolžnih pohajati šolo. Seveda bez uspeha. Niti privatni šoli Komenskega se noče priznati pravo javnosti, kar bi deželo ne stalo niti krajcarja.

Praska »hranilnica česka«, ki je darovala toliko za nemško dijaštvo, je preje trikrat zavrnilo prošnjo čeških dijakov za prispevek k svojemu podpornemu društvu »Husov fond«. — Nemški dijaki so odposlali zahvalno deputacijo k ravnatelju. Govornik je povdarjal, da je nemško dijaštvo poklicano, da brani nemško trdnjavo v Pragi, univerzo, ki je najstarejši stolp nemškega duha, ter se nadeja, da bo nemški dijaški dom trdnjava nemštva v Pragi. — Hranilnični ravnatelj je zatvrdil svoje simpatije nem. dijaštvu ter rekel, da je bila srčna potreba, da se nem. dijakom v njih težkem stališču dá pripomoč, zlasti ker so oni nositelji nemštva. — Krinka dobrodelnosti se je torej povsem opustila.

*

Maloruske. Maloruski volilni komitet je izdal knjigo o »drž. zbornih volitvah v vzhodni Galiciji 1897«, kjer opisuje te zloglasne volitve, pri katerih je v več krajih tekla kri. Uže 1895 so volitve v dež. zbor porodile toliko krivic, da je šla deputacija k cesarju. Tudi se je mnogo kmetov izselilo v Ameriko. Drž. zbornske volitve 1897 pa so bile pravi obupni boj Malorusov proti njih tlačiteljem Poljakom. — Dokazuje se, da je razmerje narodnih zastopnikov kri-

vično, kajti na 183.000 Malorusov pride jeden poslanec, a pri Poljakihi uže na 74.000. Ker pride povprek na 66.500 preb. jeden posl., morali bi jih imeti Malorusi 47, torej 30 več nego jih imajo. A k Poljakom so prišteti tudi Židje 600.000 duš; ako se ti odštejejo, ni v deželi dosti več poljskega preb. nego maloruskega.

Za spodnještajski jubilejski zaklad je daroval okrajni zastop celjski 500 gld., posojilnica v Ormožu 50 gld.

Povodom odličjenja dr. Josefa Serneca z redom žel. korone III. vrste, so mu štirski Slovenci 20. feb. v Celju priredili banket. Zbralo se je okolo 100 odličnih rodoljubov, ki so povdarjali zasluge Sernečeve za štirske Slovence. On je obečal, da bode deloval tudi v bodoče za blagor naroda, in je podaril ob tej priliki 500 gld. za »Dijaški dom« v Celju ter je s tem položil temelj temu domu.

*

Srbske. »Glas Črnog.« je objavil poziv glavnega odbora, da se na Cetinju sozida blaznica. Kneгинja Milena je prevzela pokroviteljstvo tega podjetja.

Srbski umetnik A. Bočarić, ki se je nedavno nastanil v Zadru, je izdelal model za spomenik vladiki in pesniku Petru II. Črnogorskemu.

Dopisi.

Mojim mladim prijateljem.

Однѣ думка,¹⁾ однѣ и сердце.
Narodna pogovorka.

Jaz hranim dva dokumentika, hranim ju daleko, globoko v srcu: 1. »Ljubljana 20. avg. 1898. Na shodu slovenskih vseučiliščnikov zbrani pošiljajo iskrene pozdrave v sveto Rusijo (državnemu sovetniku! Stud. jur. Rasto P.« (Za njim sledi okolo »bele Ljubljane« še 43 podpisov, med njimi nekoliko »doctores«, večinoj pa še dosedaj »studiosi«.) 2. »Gradec, dne 26. prosinca 1898. Iskreno častitam k odlikovanju! Vaš Rasto P. Takisto častitajo Vam pri slavlju novega doktorja g. Drag Ozvalda zbrani »Triglavlani«! Sledi okolo »divnega Preširna« 32 podpisov, med njimi tudi slavljencea).

Jaz sem reva, s katero bi nekateri i v času, ko je bila pšenica v klasu, i sedaj najrajše postopili po nasvetu sv. pisma o mlinskem kamnju ... Pa Bogu do sedaj taka razprava z manož še ni bila povoljna, pač pa si je glede mene menda rekel: »Naj si živi, uboga para, da v potu obraza služi si svoj kruh, pa

He гнуть ни совѣсти, ни помысловъ, ни шѣи! — i naj si živi ne doma, ampak tam, kjer molijo i pojo:

„Бѣже, царя храни сильной державы! ...“ Tako si je neki glede mene rekel Bog, jaz pa sem se njegovih zapovedij do sedaj trdno držal, in poštini ljudje so me zato do sedaj še kaj radi imeli, kakor imajo radi pokornega i pridnega konja, a carsko oko, seveda vidi daleko ... Tako je bilo doslej; naprej pa bo, kar bo — ali, kakor tukaj pravimo: Будущее вѣлами на водѣ писано ...

Torej, mlada gospoda, doctores et studiosi literarum, meni pač trenutkom ni mogla blisknuti v glavi misel, da bi izrazi Vaših dičnih simpatij namenjeni bili meni lično, pač pa sem bil vselej, da sem tudi sedaj globoko prepričan, da se Vaši pozdravi i častitke odnašajo k »silni državi«, to se pravi: Vam je prijetno, da tam neki za »горѣми и долами« še ni pogasla iskrica pravice i resnice, da ta iskrica osveča i »Vaše gore list«, zaneseni »nevihtoj življenja« tje nekam »за девять земель«²⁾, i da ta »list« ogrevajo žarki »монаршей³⁾ милости«, največje usluge »Amantibus Fidem, Pietatem, Justitiam«⁴⁾

I Vi imate, po mojem, prav, Vaš neposredni čut je na pravi poti, »silna država« stoji Vaših simpatij:

„Ты и убогая,
Ты и обильная,
Ты и могучая,
Ты и бессильная,
Матушка Русь!“

Temu vskliku bolno-vostoržene Muze bo skoro polsto let. Reci, kar kdo hoče, pa jedino pravilno pojasnilo pesnika-pesimista⁵⁾ more biti sedaj le tako-le: Če še sedaj Rusija ni v vseh obzirih »писаная красавица«⁶⁾, mogočna velikanša pa je gotovo,

mogočna jedinstvom svojega državnega krmila, bogastvom svojega jezika i globodinoj svojega pravoslavja, nada i opora vseh svojih srodičev, kojim kratijo se pravice, kojih borba za narodna prava bila bi bez nje zgodovinskim nesmisлом, bezpridnoj i nepotrebnj tratosi sil, da celo jih raison d'être se bez nje ruši v puh i prah ...

A ta Vaša ljubav, se ve da, ne more biti samo platonično-pasivna, pač pa mora biti intensivno-aktivna. Nedavno sem se do očividnosti prepričal, da so se razmere pri Vas v tem obziru precej spremenile, da so se »vremena Slovincem koj-koj zjasnila«, da mladina slovenska sedaj vsaj svoj jezik govori kaj gladko i lično; pa do vrhunca ne le svoje slovenske zavednosti, pač pa tudi slovenskega samosoznanja dojdete le čez književnost i duhovni stroj ruskega naroda: Hic Rhodus, hic salta! Divni Gogolj neki⁸⁾ v svojih »Mrtvih Dušah« pravi:

„Русь! Русь! вижу тебя изъ своего чуднаго прекраснаго далека ... Но какъ-же непостижима тайная сила влечеть къ тебѣ?“ More biti, da komu drugemu te besede še niso popolnoma svobodne nekega misticizma; meni pa so jasne, kakor je jasen božji den: »nepostižimaja tajnaja sila« morejo biti le rusko samodržavje, ruski jezik, rusko pravoslavje ...

Od moje druge matere pa Vaše pravne zaveznice, od »матушки Россіи«, katera ravno sedaj ves svet kliče k miru i spravi, bodi Vam torej njeno najsrčnejše »счастье«, od moje malosti pa najiskrenejša zahvala i prijateljski prilet!

Per aspera ad astra, to se pravi: Le pridni bodite, duhom i pogumom ne padajte, pač pa se držite krepko svojega svetega poklica, i prej-ko-slej nastane čas, ko bo i na naši ulici prazdnik, a vsi mi bomo — »атаманамъ« ...⁹⁾

Fr. Bož. Štifter, vitez reda sv. Ane II.

¹⁾ Misel (mislica). ²⁾ »Ne smeš ganuti ni vesti, ni mislij, ni vrata« — kar bo po — slovenski kratko i gladko: Ne klečepazi! ³⁾ To se pravi: Daleč, predaleč. ⁴⁾ Od »монархъ«, torej milost, blagovolje monarha, carja. ⁵⁾ V zlatem okvirčeku, v sredini temno-rudeče emalji zvezdopodobnega križa so med saboj prepletene 4 zlate črke: A F. P. J. Imajo te črke dva pomena — navedeni i pa: »Anna Filia Petri Imperatoris.« Prvi kaže namen, drugi pa čas ustanovitve reda sv. Anje; kojega so 4 stopinje. ⁶⁾ Nekrasova, v divni satirični poemi »Комѣ на Русь жить хороше?« — Kdo v Rusiji dobro živi? — ⁷⁾ Ne »šekaste«, a naslikane lepoticе — eine holde Maid. ⁸⁾ I., 11. ⁹⁾ Po pogovorki: Терпи казакъ атаманъ будешь.

Kaluga, 31./I.—12. II. 1899.

Idem.

Dijaštvo.

»Slovenija« priredi 7. marca v korist podpornega društva za slov. velikošolce na Dunaju v »hotel gold Kreuz« Mariahilferstr. 99. slavnostni večer povodom svoje 30 letnice.

Profesorji nemške univerze v Pragi so sklenuli izjavo radi darila »češke hranilnice«. Oni izrekajo zahvalo na daru nemškemu dijaštvu. Poklonitev hotela za »nemški dijaški dom« ni agitacijsko sredstvo, ni pospeševanje strankarskih namenov, temveč znamenje sočutja za nemško univerzo na njenih lastnih, stoletnih tleh. S tem se pospešuje ne le lokalni interes, temveč podpira tudi kulturna zadača države. Z vso odločnostjo zavračajo sumničenja nemškega dijaštva po listih, izjavah in zborih, priznavajoči njegovo mirno, dostojno postopanje, ter pred vsem oporekajo izjavi eks. odbora češke narodne stranke, katero je narekovalo narodnostno sovraštvo. — Za se in za nemške dijake zahtevajo pravo, da mirno vrše svoje duševne in kulturne zadače ter se sklicujejo na zaščito države, ki je vsakemu državljanu zasigurana. Podpisanih je 74 profesorjev.

Na Dunaju je 15. feb. umrl nadarjeni slovenski modroslovec Ivan Kunšič. Pisal je mnogo poučnih razprav v razne liste. Tudi v »Slov. Svetu« je nekaj rečij priobčil.

Akad. dr. »Slovenija« na Dunaju je pozvala vsa akad. slovan. društva, da priredé skupno vseslovensko proslavo Puškinove stoletnice na Dunaju.

»Mensa acad.« v Zagrebu se je 15. feb. otvorila. Od 88 prošelj za brezplačno bed in večerjo se je moglo ustreči sedaj 46.

Hrv. akad. društvo »Zvonimir« na Dunaju priredi 3. marca 1899 v proslavo 50 letnega knjižnega delovanja Ksaveria Šandora Gjalskega slavnostni komers. Sodelujejo gčna. M. Ulrichova, gčna. Danica Maloševa, Ivo Pilar, pevski zbor ak. dr. »Slovenije« in tambur. zbor »Zvonimira«. Začetek ob 8. uri zvečer (Zur gold. Birne, VII.) Poziv je tiskan hrv. in francoski.

Zmes.

»N. Fr. Pr. ima smolo. Njenega židovskega dopisnika so iztirali iz Pariza; njenega poročevalca pa iz Dunajske mestne zbornice. — Dasi ne odobrujemo tega, razumemo vendar ogorčenost vsled perfidnih poročil. »Liberalna« stranka je vsled tega vsa razkačena.

Na vseučilišču v Gentu v Belgiji so vvedeni praktični kurzi za ruski jezik; ker so imeli velike uspehe, je vlada sklenula ustanovo stolice ruskega jezika na vseuč. v Lieges.

Vereščagin je svoje slike razstavil sedaj v Londonu. Pri otvoritvi je bil prisoten princ Waleski.

Srbi in Nemci v Vršcu so se združili na obrambo svojih prav ter tako združenimi močmi dosegli, da bo mestni zastop svoje objave odslej priobčeval poleg madjarščine tudi v srbskem in nemškem jeziku.

Porta odpošlje 30 častnikov, da vstopijo v nemško vojsko.

V Pazinu je 8. feb. umrl istrski dež. posl. dr. Constantini, prvoboritelj istrskih Italijanov.

V Kolomeji je umrl Nikolaj Černyšev, bivši urednik duhovnih listov »Staroobradec« in »Stara Rus«.

Na sestanku v Delnicah se je 10. feb. izrekla hrv. dež. posl. Davidu Starčeviću soglasno nezaupnica, katero je podpisalo 242 volilcev, ki so pri zadnji dež. zborni volitvi glasovali zanj (v vsem jih je tedaj glasovalo zanj 271).

Breslavski kardinal Kopp je, z ozirom na nedostajanje duhovnikov za svojo lastno biskupijo, prepovedal pod cerkvenimi kaznimi nabiranje doneskov za namerjano zavetišče za vzgojo duhovnikov v Levovu.

Vodja srbskih socijalistov, Vasa Pelagić, je umrl v požarevaški ječi 7. feb. Bil je arhimandrit, a ostavil samostan ter učil socijal. nauke.

Nadvojvoda Leopold Salvator je po pogrebu bolgarske kneginje, ob povratku na Dnna, v Belgradu obiskal kralja Aleksandra ter si ogledal mesto.

V ružomerskem okraju so popisali za letos 542 volilcev manj nego jih je bilo 1896. V svetojanskem okraju pa za 473 volilcev manj. — Seveda so to okraji, ki so slovaški.

Za spomenik Ludoviku Kossuthu se je nabralo 400.000 gld. Postaviti bi se imel v Budimpešti. Sedaj pa hočejo namesto tega postaviti mavzolej nad grobom njegovim.

»Ben Hur«, znameniti angleški roman Amerikanca Wallace, ki izide ob kratkem kot ponatis iz »Soče« v sloven. jeziku, je v zalogi vrhbosanskega kapitela izšel v hrv. izdaji z mnogimi ilustracijami Baworowskega. To delo je doživelo 27 raznih izdaj le v nemškem jeziku, a je preloženo na vse jezike, povsod imelo največi vspeh.

Gališko-ruski izseljenci v Fork Riverju v Ameriki so sklenuli, da soznanojo Angleže s položajem in težnjami Malorusov v Gaiiciji v listu »Manitoba Free Press«.

Po pokojni bolgarski kneginji je bila na Dunaju v kapeli ruskega poslanstva svečana služba božja, v frančiškanski cerkvi pa rekvijem. — V Belemgradu, na Cetinju, v Carjigradu in Petrogradu so se služile zadušnice.

Hrvat. dež. posl. St. V. Popović je imenovan kralj. svetnikom v priznanje zaslug na polju prosvete.

V madjarski akademiji znanosti je nastal velik škandal. Od nje izdani veliki slovar se je izkazal povsem nezadosten in pogrešen. »Pesti Hirlap« pripoveduje, da je madjarskim učenjakom le za honorar. Prevzamejo kako delo ali prevod za 1000 gld., a je oddajo drugemu za 500 gld., ta zopet tretjemu za 300, in naposled je napravi četrti za 150 gld. Delo je tudi slabo, a doneslo je celi vrsti posredovalcev mnogo dobičke. — Kdo vé, ali nista Szarvas in Si-

mony isto tako sestavila svoj slovar? — Tako sodi madjarski list o madjarskih učenjakih. Ta jih menda vsaj pozna.

Dr. Jos Emler, profesor zgodovinskih pomočnih znanostij, izsledovatelj virov češke zgodovine, je umrl 11. feb. v Pragi v 63. letu. Sodeloval je tudi pri Riegrovem izdanju »Slovník naučný« ter je souredoval »Památky archeologické a mistopisné«.

Veliko senzacijo v angleških strokovnih znanstvenih listih je vzbudila publikacija Zaderskega profes. Jeliča o najstariji geografski karti Dalmacije v Sarajevskem »Glasniku«. To je stara kopija kart, izdelanih od Ptolomeja Aleksandrinskega 140 po Kr., ki so doslej veljale za povsem izgubljene; a o katerih je dokazano, da niso bile izvirno delo Ptolomejevo, temveč predelava Erastothena, 200 pred Kr. in Hipparha, 100 pred Kr.

Biskup Strossmayer je, da podpira zgradbo železnice v Rogatec-Slatino, zanjo podpisal 1000 gld. osnovnih deležev.

Novo podružnico nem. Schulvereina so ustanovili v slovenskih Borovljah na Koroškem.

Deputacijo slov. učiteljev goriških in istrskih je poslanec dr. Gregorčič predstavil naučnemu min. in min. preds. Izročila se je obema spomenica s prošnjo za zboljšanje gmotnega stanja. — Udeležili so se tudi učit shoda na Dunaju 5. feb. — Avstro-nemška učit. zveza ter češko učit. je vsako izročilo svojo spomenico naučnemu ministru.

Praska hranilnica je darovala »Grand hotel« za nemški dijaški dom.

Za obnovo Senjske stolne cerkve se je dovolilo 50 000 gld. iz deželnih sredstev.

Slovensko podporno društvo sv. Frančiška v Novem Yorku je, kakor poroča »Sl«, priredilo 28. januv. »Vodnikovo slavnost«, na kateri se je v slov. jeziku deklamovalo, pelo in sviralo.

Dubrovčan A. Mitrović, srbski kapetan, je odlikovan od laškega kralja z redom sv. Mavricija in Lazarja.

Po štetju l. 1895 živi v Italiji (Reziji) 40.778 Slovencev.

V Dunajski rotovski kleti so se takoj prvi dan, ko je bila bez vstopnine dostopna, stepli kršč. socijal. pristaši Luegerjevi in nem. nacionalni dijaki.

V Celju je učence slov. nem. gimn., ko so s profesorji povodom poluletnega šolskega sklepa korakali v cerkev, — napadla tolpa učencev nemške mestne šole, kličeča: »Heil und Sieg«. Tako se vzgajajo ti dečki za veliko Nemčijo.

Prememba v predsedstvu najvišjega sodišča je važna. Odstopivši preds. Stremayr je bil zvest pristaš nemške liberalne stranke. Od Graškega drž. pravdnštva je 1868 prestopil v ministerstvo za notranje posle. 1870—79 je bil naučni minister in kot tak verno deloval za germanizacijo slovan. narodov, potem je bil nekaj časa min. preds. in nato justični minister. 1880 je sicer dovolil Čehom nekoliko enakopravnosti, a še isto leto izstopil iz ministerstva. 1889 je bil imenovan členom gospodske zbornice, 1891 predsednikom najvišjega sodišča. Ves svoj vpliv je uporabil, da zajezi enakopravnosti pot k temu sodišču. — Na njegovo mesto je stopil dr. K. Habietinek. To je prvi zavedni Slovan, ki je zavzel to važno mesto. Ima 69 let. Bil je odvetnik, potem vseuč. prof. v Pragi in na Dunaju. V Hohenwartovem minist. je bil justični minister 1879 je postal član gospodske zbornice 1881 drugi, 1891. prvi podpredsed. najvišjega sodišča.

Povodom svoje 25 letnice hoče »društvo zdravnikov za Hrvatsko in Slavonijo« prirediti v Zagrebu zdravniški kongres.

V Ameriki živi do 200.000 Hrvatov, katolikov V mestu Allegheny v Pensilvaniji se je zgradila prva kat. hrvatska cerkev v Ameriki; letos se je v Steeltonu kupila luteranska cerkev ter preuredila v katol. hrvatsko. — Za oboje ima največ zaslug misijonar Božič.

Graški občinski zbor je 13. feb. določil 27.000 gld v podporo in darila nemško-narodnim svrham.

Min. preds. grof Thun je za medsebojno dopisovanje uradov odstranil vse nepotrebne, a doslej običajne naslove »slavno, visokorodni, udani, ponižni« itd.

Prof. Vatr. Jagić izda obsežno razpravo: »Puškin v slovanskih prevodih.«

Mitroviško mestno starešinstvo je obvestilo županstvo o potrebi — madjarske šole v Mitrovici.

Čehi imajo v Petrogradu, Moskvi, Varšavi in Odesi svoja društva.

Da se prepreči polom Levovske »gališke hranilnice«, vstanovil se je poseben komitet

»Grazer Tagbl« pozivlje gospodarje, da odpuste iz službe vse uslužbenice, ker preti po njih nevarnost »nemškemu« Gradcu.

Nemško prebivalstvo v Römerstadt je naprosilo oblastnijo, naj je reši uradnikov, pruskih agitatorjev.

Srbska akademija v Belgradu izda velik slovar srbskega jezika. V to ji služijo mnoge besedne zbirke raznih učenjakov.

V Petrogradu je umrl bivši policijski ravnatelj Moskovski, polkovnik Vlasovskij. Bil je zelo bezobziren; ker je zakrivil grozno nesrečo pri carjevem kronanju, je bil odstavljen, a njegovi prijatelji so mu vendar preskrbeli pridelitev v ministerstvo za notranje posle.

V Libercu so imenovali nek trg po Bismarcku. Da postane demonstracija še bolj očitna, so tablice s tem napisom nabili na vse hiše tega trga, razun na 4 hiše in na gimn. poslopje, ker lastniki, oz. ravnatelj niso dovolili tega.

Za nemško obrtno šolo zabreško na sev Moravskem je došlo lani iz Avstrije 270 gld.; iz Nemčije pa 1221 marek daril.

Kijevski Čehi so poslali „Ušt. Mat. šk.“ 450 rubljev kot novoletni dar.

Slovansko obrtno društvo na Dunaju posreduje slovanskim pomočnikom, da dobé službe. V odboru je poleg Čehov, jeden Srb in jeden Poljak. — Ker so Nemci pričeli gonbo proti slovanskim uslužencem, je tudi mnogobrojnim Dunajskim Slovanom čas, da se spomnijo gesla: Svoji k svojim!

Sedmorazredna šola „Komenskega“ v X. okr. na Dunaju ima 777 otrok, z otroškim zavetiščem vred 840 otrok. — Otroško zavetišče v X. okraju ima 63 otrok, ono v III. okr. 50 otrok. — Šola češkega jezika v III. okr. pohaja 130 otrok. Pri tej šoli ste dve knjižnici, jedna za otroke (265 zvezkov), druga za ljudstvo (300 zv.). Šola češkega jezika v V. okr. pohaja 52 otrok; šola v IX. okr. 59 otrok. Vse te češke učilnice na Dunaju vzdržuje »Komenský«.

»Petr. Vědom.« list kneza Uchtomskega, je ruska vlada po tretjem opominu ustavila.

Grški generalni konzul Logothetis je 19. feb. črnogorskemu prestolonasledniku knezu Danilu v slovesni avdijenci izročil veliki križ Spasiteljevega reda.

»Lepa naša domovina«, hrvatska himna, zložena 1835 od Mihanovića, je bila 1846 v Glini zložena od srbskega kadeta Josipa Rublanina, in sicer, kakor pravi Kuhač po neki Donizettijevi ariji iz opere »Lucija lamermorska«. — Tako poroča »Brankovo kolo«. Res zanimivo, da na podstavi laške arije komponuje pravoslavni Srb himno hrvatskega naroda.

Veliki madjarsko-ruski slovar se tiska v Užgradu (Ungvaru) v tiskarni družbe Vasilija Velikega. Sostavil ga je svečenik Mitrak.

Zaveza bavarskih podružnic nemškega »Schulvereine« je sklenula, obrniti se na vlado, naj ona prepreči vedno bolj naraščajočo nevarnost za to nemško deželo — od strani Čehov, z drugimi besedami terjati, naj posnema Prusijo v izganjanju Slovanov. Zato pa so v Avstriji še vedno povsod v prvih službah priseljeni Prusaki.

V Allegheny-ju v Ameriki je začel izhajati šaljivi list »Brico«. Naročnino (1 dolar na leto) sprejema prva hrvatska knjižara v Ameriki 557. Ohio Str.-Allegheny. Pa.

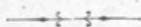
Madjarski statistik dr. Körösy je izdal knjižico, v kateri dokazuje z zgodovinskimi in statističnimi podatki, da so gornje-ogerske stolice, ki so bile popreje madjarske(?), sedaj slovanske.

Srbi v Kijevu so proslavili sv. Savo v prijateljski družbi z drugimi Slovani.

V Negotinu se je pojavila ideja, naj se v Radojevcu napravi spomenik srbskemu knezu Milošu Vel.

Dr. Jovan Radović in dr. Stanoje Stanojevič, profesorja na srbskem gimnaz. v Carjigradu, sta bila od ruskega arheološkega instituta v Carjigradu imenovana njegovima rednima članoma. Ruski naučni min. je to izvolitev potrdil.

Madj. list je napisal te besede: ni ruskih topov, ni kozaških krdel, ni sibirskih groznostij se nam ni treba bati; a strašnejša pogibelj od teh nam preti in nas pokoplje bez vsake nadeje do vstajenja, to je napredujoča slovanska civilizacija.

Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Tržaško. Tržaški slovenski poslanci so predložili min. preds. spomenico, v kateri so utemeljili te zahteve: 1. ustanovitev okr. glavarstva za vseh 6 volilnih okrajev v trž. okolici, 2. razširjenje delovanja drž. policije na te okraje, 3. ustanovitev davčnega urada za nje, 4. sprememba državnoborskega volilnega reda za mesto in okolico.

Pri tržaškem sodišču je bila 24. feb. obravnava, kjer je toženec izjavil, da ne zna drugega jezika nego slovenski. Službeni branitelj, odvetnik dr. Cuzzi, je na to zahteval tolmača. Predsednik je rekel, da to ni potrebno, ker zna ves sodni dvor slovenski in hoče tolmačiti sam. Drž. pravn. nam. Clarici je rekel, da je slovenščina v deželi navadni jezik, kateri razumejo sodniki, torej tolmač nepotreben. Zato je branitelj po protestu odšel iz dvorane!

Istra. V Pulju je okr. sodišče pozvalo 72 podanikov kralja Humberta na odgovor radi demonstracije proti Pazinski hrvat. gimn. — Torej inozemci hujskajo pri nas bez strahu in srama.

Goriško. V Gorici je bil deželni poslanec voljen 27. feb. dr. Egger s 503 od 507 glasov. Izvoljen je namesto odstopivšega grofa Fr. Coroninija.

O novo izvoljenem dr. Eggerju poroča »Adriat. Post«, da je bil nastavljen kandidat za naslednika grofu Coroniniju, ko so se ital. krogi prepričali, da dr. Luzatto kot Žid vendar ne bi bil tu na mestu. Dr. Egger ni prijatelj Slovencev, dasi doslej še ni bil polit. delaven.

Štajersko. Spodnještajersko slovensko učitelstvo bode imelo 9. marca v »Nar. Domu« v Celju obči shod, na kateri vabi sosebno slov. dež. in drž. poslance. Program, ki se bode razpravljal, obseza med 6 točkami tudi točko, da se predstavi učitelstvo kot kulturni narodni činitelj, in da označi v resolucijah svoje stališče.

b) Ostali slovanski svet.

Obče. Navodila, katera je izdal min. predsednik za uporabo jezikov pri političnih, in just. minister za sodniške urade v Sileziji, so razširjena tudi na finančne urade. Za Opavó in Wagstadt se določa nemščina in češčina; za Fridek, Freistadt in Tešin nemški, češki in poljski; za Bielico nemški in poljski jezik. Navodila finan. minist. se glasé: 1. vloge in protok. izjave se sprejemajo v jeziku stranke; isto tako se razpravlja v občevanju s strankami. 2. pozivi, poučila, plačilni nalogi in opomini se izdajajo v jeziku stranke. 3. strankam namenjene tiskovine in davčne knjižice morajo biti v jeziku stranke na razpolaganje.

Češko. Okr. odbor vinogradski poleg Prage je sklenul na predlog dr. Herolda, uradovati le v češkem jeziku. Okr. glavarstvo je ta sklep ustavilo.

Praško poštno in brzojavno ravnateljstvo je za ukazalo izvedbo jezikovnih naredeb za svoje urade. Uradniki in služabniki se morajo pri osebnih stvareh, prošnjah za službe, za dopust, za nagrado, za umirovljenje itd. in pri zapriseženju posluževati jezika onega poštnege urada, kateremu so prideleni. Ali je kak urad jedno- ali dvojezičen, o tem se dostavi vsakemu uradu posebna določba.

V Češki Lipi je hotel 5. marca na javnem shodu govoriti posl. Wolf o polit. položaju. Mestni zbor je sklenul, da v ta namen okraši mesto ter Wolfa slovesno sprejme na kolodvoru. Okr. glavarstvo pa je 26. feb. prepovedalo ta shod, ker bi lahko dal povod, da se moti javni mir in red.

Moravsko. Olomuški mestni zbor je 20. februar. sklenul soglasno, da odpošlje moravskemu dež. zboru peticijo za nemško univerzo na Moravskem in za zboljšanje učiteljskih plač.

V moravskem dež. zboru so 23. feb. interpelovali Ševčík in tov. radi enakopravnosti obeh jezikov pri dež. šolskem sovetu in okrajnih šolskih svetih, oz. radi referatov, katere podajajo ti le v nemškem jeziku — ter o jezik. ravnopravnosti pri okr. sodiščih in dave karijah v nemških in nekaterih mešanih okrajih moravskih, zlasti zaradi samonemških napisov. Nadalje so nasvetovali ustanovitev češke više gimn. v Bosko. vicu. Dr. Stránský in tov. nasvetujejo, vlada se pozovi, da sprejme Brnsko policijo v državno upravo.

Sileško. Pri sodiščih v Frivaldovu in Jagrovu v Sileziji so nemški sodniki odklonili češko razpravljanje, češ, da niso vezani držati se jezikovnih naredeb. Stranki ste se v nem. jeziku pritožili na opavsko nadsodišče, to pa je pritrdilo sodnikoma in izjavilo, da je v obeh sodiščih nemščina izključni uradni jezik.

Hrvatsko. Preds. hrvat. sabora, Francisci, je iz zdravstvenih ozirov odstopil, in na njegovo mesto je bil soglasno voljen Vaso Gjurgjevič.

Baron Rukavina je odložil predsedništvo kluba stranke prava

Ogersko. Banffy je v ogerski zbornici 18. feb. sporočil o svoji demisiji. Večina mu je klicala »Eljen« opozicija pa »slava kralju, živila ustava, ven ž njim«. — Demisijo so podpisali vsi člani ogerskega kabineta.

Cesar je tajnega svetnika in drž. posl. kol. pl. Szella imenoval min. predsednikom ter mu naročil sostavo ministerstva. Pripada seveda liberalni stranki.

Sodišče v Turč sv. Martinu je pričelo veliko akcijo (tiskovno pravdo) proti slovaškemu pesniku Svetozarju Hurbanu in uredniku »Narod. Novin« Ambrožu Pietoru, ker sta iz »Slov. Prhl.« ponatisnula Beaudouin de Courtenayev članek o »Slovakih in koroni sv. Stefana.

Szell je sestavil novo ministerstvo takó-le: Predsednik in notranje posle: pl. Szell; financije: Lukacs; dež. brambo: bar. Fejervary; kmetijstvo: Daranyi; nauk: Vlassics; pravosodstvo: dr. Plosz; trgovino: Hegedüs; minister na kraljevem dvoru: Szechenyi; min. za Hrvatsko: pl. Cseh. Vidi se, da je ostala večina poprejšnjih ministrov, in to je umevno, ker je slo opoziciji le zato, da odstopi Bánffy

Szell se je brzo sporazumel z opoz. strankami. V posebnem zapisniku so se zavezale opoz. stranke, da ostanejo pri svojih načelih, da pa, 1. po sestavi nove vlade ne bodo zavirane volitve predsedništva, rešenja indemnitate, obeh vojaških predlog, pogodbenega provizorija z Avstrijo in Hrvatsko; 2. da po možnosti reši proračun pred iztečenjem indemnitate, torej do 1. maja; 3. da ostane »junctim« med revizijo poslovnega reda in volitvenim sodiščem kurije, 4. da se ne neomogoči dognanje konečne pogodbe s tistim tekstom gledé na carinsko in trgovinsko zvezo, kateri so sprejeli zaupni možje opozicije, 5. glede na zakon vicinalnih železnic, zakon inkompatibilitete, v vprašanju kandidatur komitatov in občin, pokojninskega zakona itd. izjavi se min. predsednik v zbornici poslancev v pomirljivem smislu.

Iz teh točec je razvidno, da se je nova vlada udala opoziciji in bode torej zahtevala tudi od avstrijske strani tako pogodbo, kakoršno hočejo radikalne stranke madjarske. To je važno za tostransko ministerstvo in sedanjo večino. Razvidno je pa tudi, da hočejo sicer volitve višiti ne takó koruptno, kakor

doslej, zlasti za Bánffyja, da pa za nemadjarske narodnosti se v tem pogledu ne zboljša čisto nič.

Novo ogersko ministerstvo je bilo 27. feb. od cesarja na Dunaju zapriseženo. — Bánffy je, zajedno z zatvrdilom neizpremenjene vladarjeve milosti, dobil veliki križ reda sv. Stefana. — Odstopivši ministri Erdelyi, Perczel, in bar. Daniel so dobili priznanje za svoje službovanje. Na novo so imenovani: justičnim min. dr. Plosz, — trgovinskim Hegedüs, — drugi so ostali v svojih službah. Finančni minister Lukacs je bil odlikovan z vel. križem Leopoldovega reda.

Program, ki je bil uže naprej znan, je razložil novi min. predsednik pl. Széll dne 28. feb. pred zbrano liberalno stranko. V njo se je vrnilo 31 liberalnih disidentov, takó da šteje lib. stranka sedaj 283 členov v drž. zboru. Széll se je izrazil, da se do črke drž. čl. 12. pogodbe od 1867, torej Deakovega programa, in da pripada od začetka do danes in dalje liberalni stranki. S tako politiko se dosega vzor Madjarov: Za jednotno ogersko nacijo jednotna ogerska država. Na to merijo vsi institute ob razvoju vseh gmotnih in kulturnih sil.

Z opozicijo se je pogodil, in vsled tega, kar je glavno, se povrne mir in redno parlamentarno življenje. Pogodil pa se je Széll takó-le. V pogodbeni provizorij dojeti 2 izpremembi pri Bánffyjevem tekstu. Smisel je sedaj ta, da, ker se ni mogla vravnati carinska pogodba z Avstrijo, se razglasi v smislu § 58. čl. 12, od 1867, da nastopi za Ogersko pravno stanje samostalnega carinskega ozemlja. Potem se vloži v zakon (proviz. pogodbe), da gledé na zunanje trgovinske pogodbe se bode Ogerska i nadalje, kljub veljavni samostalnosti, ravnala, kakor doslej, po čl. 3. zakonskega čl. 16. od 1867. — Nadalje dovoli opozicija proračun do konca aprila t. l. Zakonski načrt o volilnem sodišču kurije se predloži s tekstom, ki se je bil sprejel uže l. 1896. Opozicija je zahtevala, da bi se ne volil noben uradnik na ozemlju, kjer je nameščen. V to Széll ni privolil, pač pa pritrdil, da viši komitatni in komitatni sodnik ne smeta kandidovati na ozemlju svojega področja. Opozicija je zahtevala, da bi žandarmerija ne asistovala volitvam; Széll pa misli, da je ista potrebna ravno radi varnosti in poštenosti volitev. Asistencija pa je natanko označena, da se žandarmi ne bodo zlorabili ob volitvah, temveč skrbeli jedino za red. Opozicija je hotela tudi, da bi notranji minister ne bil viša instancija za razsodbo pravilnosti volitev; a Széll je dosegel, da ostane i nadalje notranje ministerstvo disciplinarni forum; jedino gledé volitvenega predsednika in komisije o glasovanju se je upravnost sodišče sprejelo kot prizivno sodišče. Kar se tiče kazni, pride v ječo volitveni predsednik le tedaj, kadar se mu dokaže, da je hotel pačiti rezultat volitve. — Kar se dostaja poslovnega reda, ostane § 204, kakor doslej, in stranke so se zavezale, da izročijo bez prot-sta tistega poslanca svoji usodi, ki po določbi zborničnega predsednika zasluži izključenje iz seje. Dotičnik bode takó moralno obvezan, udati se izključenju, vsled česar ne bode potrebna nobena fizična sila.

Gospodarsko razmerje do Avstrije se uravna do 1903, oz. 1894., in temu se ne bode protivila opozicija. Ko bi ne prišlo z Avstrijo do carinske in trgovinske pogodbe, dobi vlada pooblaščenje, da ostane zakon, ki se ima sklenuti sedaj, še jedno leto v veljavi opoz. ne bode delala zaprek.

Te program, za kateri se je vlada dogovorila z opozicijo, je sprejela na tej konferenciji tudi skupna liberalna stranka. Takó vedó sedaj tudi v Cislitavskem, pri čem da so. Pritisk bode od madjarske strani velik na to stran, in bode nekaka milost, ako Madjari privolé v svoj čas v carinsko in trgovinsko zvezo. Na zunaj se vežejo, ker morajo, na znotraj, nasproti Avstriji, pa bodo delali, kakor se jim bode zdelo. — Kar se dostaje zakona o volitvah, bodo nekatere više osebe izključene od kandidatur, a bodo gledale, da se izvolé pa na teritorijih, ki niso v njih področju. S tem postane zakon iluzoren tudi za komitatske sodnike prve in druge vrste. Iluzorno bode tudi sodišče o presojanju volitev; saj viša instanca ostane notranje ministerstvo. Na to stran je bila opozicija zares še mehka, no nekaj je vendar dosegla tudi za ta del. Žandarji se ne bodo smeli mešati v volitve, in volitveni predsednik se bo v posebnem slučaju bal težke ječe.

Kar je za ogerske Slované glavno. Széll prezira nemadjarske narodnosti; on pozna le jedno nacijo, t. j. madjarsko, in jednotna država naj služi i nadalje v to, da postane ta madjarska nacija tem jednotniša in krepkejša. Za to nacijo naj se porablja vse gmotne in kulturne sile ne le madjarske, temveč tudi večine naseljenja, katera je nemadjarska. V plačilo naj se dá ta večina i nadalje lepo madjariti! Zares krasna perspektiva i za Széllove vlade.

Črna Gora. Avstr. og. min. rezident na Cetinju, vit. Kuczynski je 26. feb. izročil knezu v slovesni avdijenci svoje odzvanje. Knez mu je podelil veliki križ Danilov. reda ter priredil njemu na čast večerjo.

Vlada je obustavila list »Nevesinje«, ki je napadal avstr. vlado in zlasti upravo Bosne in Hercegovine, ker hoče vzdržati dobre odnošaje do Avstrije.

Srbija. Poslanika Nemčije in Francoske v Belgradu sta protestovala proti novemu drž. posojilu za srbske železnice.

Srbski minister Petrović je odpotoval v Niš, da odredi vse potrebno, da se preprečijo prepiri na srbsko-turški meji.

Vladi nevarna radikalna stranka na Srbskem trpi pod bezobzirnim preganjanjem. Zlasti se odpuščajo njeni privrženci iz uradnih služeb. Ta usoda je zadela oddelnega predsed. v finanč. minist. Rašo Miloševića, vlad. nadzornika pri drž. banki — dr. Pačo; novoimеноvanega poslanika pri grškem dvoru, Gjaja, in bivšega min. drž. svetnika Simića.

Srbska vlada je odzvala svojega poslanika Mašina s črnogorskega dvora, ker je v službenem listu »Glas Črnog.« izšel članek proti srbski dinastiji Obrenovičev kot izdajici naroda.

Srbski poslanik v Carjigradu, Novaković, je 10. feb. ponovil zahtevo, da mešano poverjenstvo uravna razmere v kosovskem vilajetu, ker srbska vlada želi provedbo zakonov in kazni krivcev.

Bolgarsko. Pri obedu v proslavo rojstnega dne nemškega cesarja v Sofiji je imel knez govor, da ga osobito veseli, da kot rojen princ sakso-koburg-gotski (t. j. kot Nemeč) more nazdraviti zastopnikom nemške kolonije.

Novo ministerstvo je priobčilo v uradnem listu svoj program. — Izjavilo je, da se bo strogo držalo ustave in zakonov, da bo pri imenovanju uradnikov

strogo postopalo po pravičnosti, pri volitvah vladala popolna svoboda. — Pri upravi se vvedejo vse potrebne poboljšave. — Pri finančnem gospodarstvu se bo pazilo na mogočnost štedenja, zlasti gledalo na to, da se pokrijejo troški z dovoljenim budgetom.

Rusija. Ruski poslanik v Carjigradu je dobil nalog, da obrača vso pozornost na pogibelji, ki bi utegnile nastati vsled gibanja Albancev in imele nepregledne posledice za Turčijo in evropski mir.

Car je odredil, da se vsak zakonski načrt za Finsko po presoju po generalnem guvernerju, min. drž. sekretarju in finskem senatu predloži drž. zboru z izjavo senata in dež. zbora.

Ruski poslanik v Carjigradu, Sinovjev, je sultanu sporočil, da koraki, katere so stvorile Rusija in druge moči pri balkanskih državah, da se ne udeležé makedonskega gibanja, — nalaga Turčiji dolžnost, da skrbi za zboljšanje usode in varnosti svojih kršč. podanikov ter prepreči izgrede proti njim. Sultan je odgovoril, da je zaukazal valijem, da strogo pazijo na red, ter obečal, da se bode prih. ministerski svet posvetoval o predlogu.

Francija. Preds. francoske republike Feliks Faure, je 16. feb. umrl v 58. letu za srčnim kapom. 17. jan. 1893 je bil voljen preds. republike. V mladosti se je učil strojarstva ter bil potem trgovec v Havru. 1881 je bil voljen v parlament, postal drž. tajnik in min. mornarice. Trajen spomin in hvaležnost si je v francoskem narodu stekel z zvezo z Rusijo.

Novi predsednik francoske republike je Émil Loubet. Dobil je 483 glasov, njegov tekmeč Meline 278. — Rojen 1838. bil je min. predsed. za časa panamskega škandala. Židovstvo je zadovoljno s to izvolitvijo.

Odkar je bil imenovan Konstans francoskim poslanikom v Carjigradu, se je tam pričelo boljše čuvanje franc. interesov na vstoku. Tudi hoče on energično delovati proti zahtevi Nemčije glede na protektorat nem. katolikov na vstoku. Zato pa je pričelo nemško novinstvo boj proti njemu.

Na grob Faurev je položil Petrograjski poslanik vence v imenu carja in carice, z napisom: »Svojemu zavezniku in prijatelju.«

Pogreb pok. predsednika Faurea se je častno izvršil 23. feb., ne da bi bil nastal kak nered. Potentati raznih držav so poslali k pogrebu svoje zastopnike, in zadušnice so se opravile po vseh državah na ukaz najviših oblastnikov. Ob gomili so franc. državniki poudarjali zasluge Faureove za domovino, katerih prva je ta, da je završil zvezo francosko-rusko, potem, da je Francijo zastopal z vso dostojnostjo.

Turčija. V Kaneji se je 20. feb. otvorilo narodno sobranje. Princ Jurij mu je predložil načrt ustave za Kreto.

Sultan je avstr. og. poslaniku po selamniku 24. feb. zatrdil, da izdá take naredbe, ki popolnoma osigurajo nepristransko upravo in pravosodje, ki preprečijo zlodejstva in zločince dovedejo ostrim kaznim. — Obečal je to uže mnogokrat, a vendar ostalo je vse pri starem.

Krečanska skupščina je 23. feb. izvolila predsednikom Spfahavakisa s 103 glasovi.

Književnost.

„Slovanské melodie“, skladbe za harmonij. Rediguje Emil Kolár. Cena 2 K. Ta zvezek obseza slovaške narodne pesni. Pihert podaje 3 romance. Hemerka je harmonizoval 9 narodnih pesnij.

„Primorski lekcioniari XV. veka“, napisal dr. Rešetar v »Radu« jugoslovanske akad.

Češki »Studentský sborník« je prišel zopet izhajati kot mesečnik. (Naroč. 1 glđ. 25 kr., za dijake 75 kr. poluletno).

Adolf Strausz je prišel izdavat narodopisni list »Die Donauländer«. V njem razpravlja žena min. Kallaya o bosenskem ženstvu; M. Špicer o »hrvat. kulturi« ter še mnogo drugih narodopisnih in književnih sestavkov.

Пресвященнаго Николая Епископа Таврическаго и Симферопольскаго бывшаго Алеутскаго, прощальное слово къ пастьямъ и пасомымъ Алеутской епархіи и прощальное посланіе къ Президенту Соединенныхъ Штатовъ. Нью-Йоркъ 1898 г. Та poslovilni pastirski list je priobčen v ruskem in angleškem jeziku.

Русская Библиотека. Изданіе И. Н. Пелеха. Вып. XII. 1898. Vsebina: A. Марлинскій (A. A. Бестужевъ). Романъ и Ольга. Повѣсти.

Христіанское Чтеніе, издаваемое при С.-Петербургской Духовной Академіи. Выпускъ 1899 г. первый. Январь. Obseza med drugim: Ома Кемпійскій и новооткрытое сочиненіе его: Размышленія о жизни и страданіяхъ Господа нашего Іисуса Христа. — Письма духовныхъ и свѣтскихъ лицъ къ митрополиту московскому Филарету. — Изъ исторіи церкви Сиро-Персидской. — Синодальныя учрежденія настоящаго времени. — Важность изученія внутренней жизни раскола. — Протестанское богословіе на театальной сценѣ. — Школа и жизнь. — Новости русской и иностранной богословской литературы. — То izdanje s tednikom »Церковный Вѣстникъ« priporočamo slovanskim bogoslovcem, katoliškim in protestantskim. Glej inserat v 1. št. t. l. v »Sl. Sv.«

„Живое Слово“, ежемѣсячный литературно-научный и политическій журналъ. Редакторъ Ю. А. Яворскій. Томъ I. 1899 г. Январь. Выпускъ I. Содержаніе: Отъ редакціи. — Русскіе въ Австро-Венгрии I. В. О. Дудыкевича. — Живое слово. Стихотвореніе. Д. Н. Вергуна. — Галицко-русское войско въ 1848—49 г. Ф. И. Свистуна. — Литературныя замѣтки. I. Ю. А. Яворскаго. — Изъ народной литературы. Ю. А. Яворскаго. — Письма къ другу I. О. А. Мичаловскаго. — Изъ библіаки и да-

лека. Изъ Варшавы. Наблюдателя. — Изъ Петербурга. Д-на. — Замѣтки и отголоски. — Библиографія. — Объявленія. — „Бесѣда“, katera je izhajala kot priloga Levovskega „Страхотуда“, je prenehala in dobila namestnika naslednika v „Ж. Сл.“ List stoji na leto 12, za 1/2 leta 7 koron. Naročnina, dopisi itd. se pošiljajo v Levov (Lemberg): въ контору редакціи „Живаго Слова“, ул. Гавснера 18.

„Граматика полскаго языка“, sp. Radovan Košutić. V Belgradu. Cena 8 din. — Pisatelj je docent na Belgrajski velikoli šoli. Predno je postal docent, je kot štipendist prepotoval Poljsko, Češko in Rusko.

L'histoire et la littérature serbe par M. M. Eugene Déprez et Michel Gawrilovitch. — Ta knjiga je ponatis iz časopisa akademije nauk v Parizu.

»La Bosnie et l'Herzégovine«. Étude d'histoire diplomatique et de droit international, zove se knjiga Srba Spalajkovića, ki je izšla v Parizu. Str. XLIV + 343. Cena 8 frank. Moto ji je kitica narodue pesni:

Jedna zemlja, a dva gospodarja,
Nif je bilo, niti biti more.

Knjiga je pred vsem pravniška. Po zgodovinskem vvodu opisuje se avstro-ogerska uprava teh dežel.

Listnica uredništva. Gosp. Nikolajevič. Naznanite nam Svoj priimek, drugače Vašega spisa ne moremo poštovati.

Upravništvo „Slov. Sveta“

oddaje po nekoliko odtisov vsakega letnika „Sl. Sveta“, in sicer z vključeno poštnino po 2 glđ. 50 kr. letnik; za l. 1896 velja le 1 glđ. 25 kr., za l. 1897 pa 1 glđ. 50 kr.

Zboljšanje Kneipp-ovo zdravljenje proti

GLAVOBOLI IN IZPADANJU VLÂS

dela čudovite uspehe pri nervoznosti, kronični bolečini glave, migreni, nevralgii in drugih boleznih glave.

Steklenica mazila za vlâse glđ. 1 —, 2.—, 3.—, z navodom uporabe vred.

— P. FRÖTSCHER, —

specialist za bolezni vlâsov,
Dunaj, XVIII Theresiengasse.

C. in kr. imetnik privilegij

I. Dunajska votla brusilnica na par za umetno brušenje in britve in zaloga jeklenega blaga

Leopold Schächter

I. Reichsrathsstrasse 9 Wien I. Reichsrathsstrasse 9

Aparati za samobritje se janičijo, trpežni in dobri.

Zaloga vseh vrst rezil.

Specialiteta:

Noži za radiranje in škarje za podobe v vseh veličinah. Naročbe v prosincijo se brzo izvršujejo.

Rezila, poslana za nabrušenje, se obratno izgotavljajo.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto glđ. 5, pol leta glđ. 2.50, četrt leta glđ. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 glđ. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 glđ. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik**. Tiskli Bratři Chrastinové ve Valašském Meziříčí.